

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Integrace v podobě inkluze v běžné mateřské škole

Vypracovala: Kateřina Vacková

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

České Budějovice 2016

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Miroslavu Procházkovi, Ph. D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 31. března 2016

.....

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá tématem inkluze a integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných mateřských škol. Cílem práce je zjistit, zda jsou pedagogové a rodiče dětí na tuto problematiku dostatečně připraveni, jestli vidí posuny ve vzdělávání a naopak co považují za problematické.

V teoretické části zmapuji jednotlivé terminologické pojmy, pokusím se pomocí odborné literatury přiblížit jejich podstatu. Popíšu jednotlivé děti se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsem si vybrala pro nastínění problematiky v praktické části, kde se za pomoci kvalitativních rozhovorů pokusím zjistit, do jaké míry je možné začlenit dítě se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné mateřské školy.

Klíčová slova: Integrace, inkluze, inkluzivní vzdělávání, dítě v předškolním věku

Abstract:

This Bachelor's thesis deals with the theme of inclusion and integration of children with special educational needs into general kindergarden. The goal of the work is find out if teachers and parents of children are good ready for this problem. If they see shifts in the education. And what they consider for problems.

I will map individual terminology terms in the teoretical part. I will try to approache to their essence with the professional literature. I will describe individual children with special educational needs that I chose for outline problematic in the practical part where I will try to find out with help of qualitative interviews to extent is possible integrate a child with special educational needs into general kindergarden.

Key words: Integration, inclusion, inclusive education, child in preschool

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST:	9
1. Vymezení základních pojmů	9
1.2. Inkluzivní vzdělávání	9
1.3. Integrace versus inkluze	11
1.4. Integrace	12
1.5. Inkluze	13
2. Poradenský systém a jeho úloha při integraci/inkluzi	14
3. Příprava pedagogů na inkluzivní vzdělávání	16
4. Asistent pedagoga	18
4.1. Hlavní činnosti asistenta pedagoga	19
4.2. Doporučený postup při zavádění funkce asistenta pedagoga	19
4.3. Úskalí při zavádění funkce asistenta pedagoga	20
5. Individuální vzdělávací plán	21
5.1. Strategie tvorby IVP	21
5.2. Doporučená struktura IVP	22
6. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	23
6.1. Vzdělávání dětí s poruchou autistického spektra (PAS)	23
6.1.1. Metody a přístupy využívané na podporu vývoje dětí s PAS	25
6.2. Vzdělávání dětí s ADHD	25
6.2.2. Metody a přístupy využívané na podporu vývoje dětí s ADHD	27
6.3. Vzdělávání dětí s vývojovou dysfázií	27
6.3.2. Metody a přístupy využívané na podporu vývoje dětí s vývojovou dysfázií	28
PRAKTICKÁ ČÁST:	30
7. Charakteristika Mateřské školy POHÁDKA Planá nad Lužnicí	30
7.1. Projekt Mateřské školy POHÁDKA – „ <i>Dlouhý, Široký a Bystrozraký</i> “	31
8. Kazuistika chlapce s ADHD	34
8.1. Individuální vzdělávací plán Štěpána (ADHD)	35
8.2. Speciální pomůcky pro Štěpána	36
9. Kazuistika dívky s Vývojovou dysfázií	37
9.1. Individuální vzdělávací plán Adélky (Vývojová dysfázie)	38
9.2. Speciální pomůcky pro Adélku	39
10. Kazuistika chlapce s Poruchou autistického spektra	41
10.1. Individuální vzdělávací plán Tomáš (PAS)	42
10.2. Speciální pomůcky pro Tomáše	43

11. Rozhovory s rodiči, pedagogy a asistenty pedagogů.....	45
11.1. Popis a interpretace výsledků	46
11.2. Shrnutí.....	50
12. Závěr.....	52
13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	54
14. Seznam příloh	56

ÚVOD

V dnešní době se stále častějšími tématy stávají Integrace a Inkluze. Naší snahou je převést integraci v inkluzi. Je důležité, aby se veškeré děti vzdělávaly a rozvíjely. Aby měly možnost setkávat se s morálními hodnotami. Proto je velmi důležité, abychom tyto děti se speciálními vzdělávacími potřebami co nejvíce zapojily do běžného života.

Téma mé bakalářské práce jsem si vybrala proto, že pracuji v rozlehlé mateřské škole a naším cílem je se co nejvíce zapojit do inkluze. Zajímalo mě, jak dalece jsme schopni integrovat děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Do jaké míry zvládneme zajistit vhodné podmínky pro uskutečnění integrace. Chtěla bych prostřednictvím své práce ukázat, že není problém děti se speciálními vzdělávacími potřebami zapojit do běžného vzdělávání v mateřské škole, pokud nám budou poskytnuty správné prostředky.

V teoretické části jsou zpracovány základní teoretické poznatky týkající se inkluze v podobě podpory vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání dětí s ADHD, dětí s poruchou autistického spektra a dětí s vývojovou dysfázií. Nejdříve jsem se zaměřila na pochopení pojmu inkluze, na porovnání dvou termínů jako jsou integrace a inkluze. Co vlastně znamená inkluzivní vzdělávání. Dále jsem shrnula poradenské systémy, na které se můžeme obrátit v případě potřeby a pomoci nejen dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i pomoc pedagogům při vzdělávání a začlenění integrovaných dětí. Popsala jsem možnosti dalšího vzdělávání pedagogů a jejich podporu i co se týče personální stránky tzn. asistent pedagoga. Zmínila jsem, co by mělo být hlavními činnostmi asistenta pedagoga, stručně doporučila postup zavedení této funkce, ale i poznamenala jeho úskalí.

V praktické části jsem se zaměřila na konkrétní mateřskou školu, kterou jsem krátce charakterizovala, a na její projekt „*Dlouhý, Široký a Bystrozraký*“ zpracovaný na téma Inkluze. Vybrala jsem si tři integrované děti, na kterých bych chtěla výše zmíněné cíle prokázat. Doplnila jsem kazuistikami těchto dětí a materiály, které jsou k tomu zapotřebí. Jako techniku výzkumné práce jsem použila kvalitativní rozhovor určený pro

pedagogy, rodiče dětí a asistenty pedagogů. Tato kapitola analyzuje názory rodičů a pedagogů na integraci.

TEORETICKÁ ČÁST:

1. Vymezení základních pojmů

1.1. Inkluzivní pedagogika

Svým pojetím prosazuje otevřenou, individualizovanou podobu učebních procesů, které jsou založeny na individuálních schopnostech dítěte. Umožňuje zohlednění specifických vzdělávacích potřeb žáků v heterogenních učebních skupinách. Jako didakticko – metodické východisko prosazuje vnitřní členitost a individualizaci vyučování, otevřenost vyučování, orientaci na celek a komunitu (Hájková, V. a Strnadová, I. 2010).

Hájková (2010) uvádí, že v dnešní době zcela běžně uznáváme právo všech lidí na vzdělávání v přirozeném prostředí. Zásadní otázkou tedy není, ZDA může být dítě vzděláváno v běžné škole, ale JAK takovému dítěti toto vzdělání umožnit, aby z něho mělo prospěch ono samo i jeho okolí. *„Cílem je poskytnout i žákům s těžkými a trvalými zdravotními postiženími společnou zkušenost s jejich zdravými vrstevníky, a přitom respektovat jejich specifické potřeby“* (Průcha, 1998, s. 94).

Cílem inkluzivního vzdělávání je taková změna organizace, struktury, vzdělávacích metod, forem a prostředků, aby naplňovaly vzdělávací potřeby všech dětí, žáků a studentů (Poláková, 2013, *Integrace a inkluze ve školní praxi*).

Lechta (2010) zmiňuje, že v chápání inkluzivní pedagogiky existují určité rozdíly. Inkluzivní pedagogika je užívána až v protichůdných významech. Udává, že je v současnosti u nás i v zahraničí možné zaznamenat třídimenzionální pojetí. Inkluze se může buď ztotožňovat s integrací, nebo může být chápána jako vyšší kvalita integrace a nebo jako nová kvalita přístupu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, která se liší od integrace bezpodmínečným respektováním speciálních potřeb dětí.

1.2. Inkluzivní vzdělávání

Legislativní rámec inkluzivnímu vzdělávání vytváří *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání – školský zákon §16*

Podle občanského zákoníku a ustanovení o rodině je zřejmé, že za nezletilého žáka ve věci vzdělávání jedná jeho rodič, a to výhradně v zájmu žáka. Školské poradenské zařízení navrhuje nejvhodnější vzdělávací cestu pro žáka se speciální vzdělávací potřebou a jeho úkolem je vždy jednat v zájmu žáka, tedy aby zvolená cesta byla také zárukou kvalitního vzdělávání žáka. Pokud jsou obě strany ve shodě, tak je vše v pořádku. Pokud ale jedna ze stran (obvykle rodič) chce, aby dítě bylo vzděláváno například ve speciální škole (dnes podle odstavce 9 § 16 ŠZ), a není k tomu důvod, pak může do vzájemného jednání vstoupit OSPOD nebo může žadatel o vyšetření (rodič, zletilý žák) požádat o revizi doporučení ke vzdělávání žáka (Informatorium, 2016).

- Dítětem, žákem, studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.
- Zdravotním postižením se rozumí mentální, tělesné, zrakové, nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.

Aby mohlo ve škole fungovat inkluzivní vzdělávání, je třeba nejprve vytvořit inkluzivní prostředí otevřené a přátelské ke všem dětem. Uzlová (2010) vysvětluje, že to znamená spojit své síly a vytvořit pozitivní atmosféru, spolupráci a respekt k odlišnosti. Přítomnost různorodosti je vítána jako obohacení. Inkluzivní vzdělávání má své principy, přijímá všechny děti bez ohledu na jejich sociální situaci, postižení a vzdělává je individuálně dle jejich potřeb. Liší se od vzdělávání dětí v běžných školách formou integrace tím, že si zakládá na přizpůsobení především školy potřebám dítěte. Využívá prospěchu pro obě strany, jelikož je založeno na právu dětí, být vzdělávány se svými vrstevníky. Pedagogové, rodiče a další spolupracující zohledňují potřeby začleňovaného žáka (*Inkluze, inkluzivní vzdělávání*. [online]).

Je třeba podpořit individualizaci výuky, která zohledňuje vzdělávací potřeby žáků. To všechno vyžaduje spolupráci s odborníky a vytvoření týmu na podporu inkluze.

1.3. Integrace versus inkluze

Integrace je v dnešní době širokým mezinárodním hnutím, které prosazuje práva člověka na rovnocennou a rovnoprávnou účast na společné, nevylučující a nevydělující kultuře (Hájková, V. a Strnadová, I. 2010). Integrační přístup spoléhá na síť speciálních škol, které pro vzdělávání handicapovaných žáků a studentů využívají především specifické metody a pomůcky a vytvářejí víceméně zvláštní vzdělávací prostředí, inkluzivní vzdělávání upřednostňuje zařazování žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol – tedy jejich vzdělávání společně s nepostiženými vrstevníky a s využitím převážně běžných vzdělávacích metod a prostředků (Poláková, 2013). Inkluze je charakteristikou takové kulturní společnosti, na jejímž životě se podílejí všichni bez rozdílu (Hájková, V. a Strnadová, I. 2010).

Integrace zahrnuje přípravu dětí na začlenění do běžných škol tzn. že se žák musí přizpůsobit a není předpoklad, že by se přizpůsobila škola, aby pojala větší, různorodost dětí. Oproti inkluzi, která vyžaduje radikální reformu školství v různých oblastech. Je postavena na respektování různorodosti, když jde o pohlaví, národnost, rasu, jazykový původ, sociální pozadí, úroveň výkonu nebo postižení (Lechta, 2010).

Inkluze je nikdy nekončící proces, v němž se lidé s postižením mohou v míře, která je jim umožněna, zúčastňovat veškerých aktivit společnosti tak jako lidé bez postižení (Poláková, 2013).

Walter Krög poukazuje na rozdíl mezi oběma pojmy: „ *Jestliže integrací chápeme začlenění dosud vyloučené osoby, inkluze usiluje o uznání rozdílnosti ve společném, to znamená vyhovět individualitě a potřebám všech lidí. Lidé nejsou v tomto pojetí rozdělováni do skupin (např. nadaní, postižení, mluvící odlišným jazykem atd.) Zatímco v pojmu integrace ještě zaznívá předchozí vyloučení ze společnosti, inkluze znamená spolurozhodování a spoluvytváření pro všechny lidi bez výjimky“* (Anderliková, 2014 s. 44).

Inkluze vychází z toho, že všichni lidé jsou rozdílní a každý může spoluvytvářet a spolurozhodovat. Nesmí dojít k přizpůsobování jednotlivých skupin společnosti (Anderliková, 2014).

Kocurová (2002, s. 17) rozdíl mezi těmito pojmy udává v následující přehledové tabulce

Inkluze	Integrace
Zaměření na potřeby jedince s postižením	Zaměření na potřeby všech vzdělávaných
Expertízy specialistů	Expertízy běžných učitelů
Speciální intervence	Dobrá výuka pro všechny
Prospěch pro integrovaného žáka	Prospěch pro všechny žáky
Díličí změna prostředí	Celková změna školy
Zaměření na vzdělávaného žáka s postižením	Zaměření na skupinu a školu
Speciální programy pro žáka s postižením	Celková strategie učitelů
Hodnocení žáka expertem	Hodnocení učitelem, zaměření na vzdělávací faktory

Zdroj: Kocurová, 2002, s.17

1.4. Integrace

Slovo integrace má řadu významů – v oblasti speciální pedagogiky tento pojem chápeme jako *„spolužití postižených a nepostižených při přijatelně nízké míře konfliktnosti vztahů těchto skupin“* (Jesenský, 1995). Vývoj v přístupu k začleňování handicapovaných osob do společnosti přechází k modernímu trendu, který je charakteristický tzv. inkluzivními postupy.

Termín integrace je v současné době chápán v širším slova smyslu, dle Hájkové, V. a Strnadové I. (2010, s. 13) se jedná o *„hnutí za prosazování práva člověka na rovnocennou a rovnoprávnou účast na společné, nevylučující a nevyděluující kultuře“*

Lechta (2010) vysvětluje integraci jako nadále vedle sebe fungující rozdílné skupiny, ale děti se speciálními vzdělávacími potřebami mohou s podporou navštěvovat běžné školy. Jde vlastně o duální systém, kdy vedle sebe fungují integrativní a segregovaná edukace. V případě, že integrace proběhne neúspěšně, může se dítě vrátit do speciálního zařízení.

1.5. Inkluze

Pojem Inkluze vychází z angl. *Inclusion*, to vlastně znamená zahrnutí, tedy v širším pojetí příslušnost k celku. Inkluze není jen optimalizovaná a rozšířená integrace. Jedná se o koncept, podle něhož by všechny děti měly navštěvovat třídy hlavního vzdělávacího proudu, a to bez ohledu na stupeň postižení (Hájková, V. a Strnadová, I. 2010).

„*Je normální lišit se*“. Toto motto vyslovil německý spolkový prezident Richard von Weizsäcker v roce 1993 s cílem integrovat do tehdejší společnosti rozdílné lidi, kterým chtěl umožnit zapojení do oblastí sociálního života. Od té doby už uplynulo mnoho let a integrace s inkluzí se staly mezinárodním hnutím (Anderliková, 2014).

Anderliková (2014) popisuje inkluzi jako rovnocennost jedinců, neohlížeje se na normalitu. Za normální se považuje v tomto případě rozmanitost, zde je naopak kvitována přítomnost menších i větších rozdílů. Jednotlivci nemusejí splňovat nějaké normy, ale společnost naopak utváří struktury, do kterých se vejdou všichni podle svých možností a schopností a společně přispívají k vybudování celku.

2. Poradenský systém a jeho úloha při integraci/inkluzi

Pro úspěšnou integraci je podpora poradenských služeb nezbytně nutná. Poradenské služby jsou bezplatně poskytovány dětem, žákům, studentům, jejich zákonným zástupcům, školám, školským zařízením i široké veřejnosti a řídí se vyhláškou č. 72/2005 Sb. vždy na žádost žáků, jejich zákonných zástupců, škol nebo školských zařízení. Podmínkou poskytnutí psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby je předání informací o rozsahu, povaze, trvání, cílech a postupech následné služby a písemný souhlas žáka nebo jeho zákonného zástupce.

„Upravený systém vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, jehož legislativní podoba nabude účinnosti dnem 1. září 2016, posiluje roli a význam školského poradenského systému. Z tohoto důvodu došlo také na zákonné úrovni k určitým změnám v pojetí a procesu poskytování školských poradenských služeb. Nová zákonná úprava je obsažena zejména v §16 školského zákona“ (Katzová, 2016, s. 4).

Poradenský systém v ČR tvoří:

1) Školská poradenská zařízení

- Pedagogicko – psychologická poradna (PPP)
- Speciálně pedagogické centrum (SPC)

Náležitosti pro poskytování poradenských služeb legislativně vymezuje vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Školská poradenská zařízení, pedagogicko – psychologické poradny (PPP) a speciálně pedagogická centra (SPC), poskytují dětem se speciálními potřebami, jejich rodičům a škole diagnostické a poradenské služby. Zprostředkovávají také metodické a poradenské vedení učitelům, asistentům pedagoga. Dávají doporučení pro způsob a formy práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro naše potřeby je seznam pedagogicko – psychologických poraden (49) a speciálně pedagogických center (104) uveden na webových stránkách MŠMT (<http://rejskol.msmt.cz>) (Uzlová, 2010).

Speciálně pedagogická centra nabízejí pomoc při vypracování individuálně vzdělávacích programů pro žáky. Pedagogům a rodičům nabízejí také k zapůjčení speciální pomůcky, speciální učebnice a odbornou literaturu (Valenta, 2009).

2) Školní poradenská pracoviště

- Školní psycholog nebo speciální pedagog
- Výchovný poradce
- Školní metodik prevence
- Asistent speciálního pedagoga

Základní úroveň poradenského systému jsou výchovní poradci na školách, což bývají učitelé se speciálním postgraduálním vzděláním. O pomoc jej mohou požádat jak pedagogové, tak rodiče při řešení obtížného konfliktu. Výhoda výchovného poradce spočívá ve znalosti prostředí (školy). Tvoří takový mezičlánek mezi školou a poradenským zařízením (Vágnerová, 2005).

3) Střediska výchovné péče

- Součást sítě školských zařízení

Tato střediska se zabývají výchovnými problémy a soustřeďují se na prevenci rizikového chování. Jejich prací je starat se o klienty se závažnými poruchami chování tam, kde nestačí pomoc pedagogicko-psychologické poradny, či výchovného poradce. Ve středisku pracují psychologové, kteří provádějí především psychoterapie, dále speciální pedagogové, kteří nabízejí individuální práci s problémovými jedinci, a sociální pracovníci, kteří řeší problémy dětí z ohroženého rodinného prostředí (Vágnerová, 2005).

Rodičům i pedagogům se může dostat od poraden pomoci, ale nemohou problém vyřešit samy zcela za ně. Je potřeba spolupracovat a vynaložit úsilí na obou stranách (Vágnerová, 2005).

3. Příprava pedagogů na inkluzivní vzdělávání

„Vzdělávání učitelů pro inkluzivní praxi samo o sobě musí být chápáno a realizováno výhradně jako interdisciplinární, kooperativní a inkluzivní,.. aby budoucím pedagogům poskytovalo bezprostřední osobní zkušenost s těmito modalitami vzdělávací praxe“ (Hájková, V. a Strnadová, I. 2010, s. 106).

Většina pedagogů, kteří se pohybují ve školní praxi, očekává, že vzdělávací inkluze nastaví nové nároky na profesní vybavenost pedagoga. Pro pedagoga to bude znamenat větší přípravu na vyučování. V průběhu studia by měla být dána budoucím pedagogům opakovaná možnost vyjádřit své postoje k inkluzi. Pakliže budou studenti nuceni diskutovat o svých postojích a naslouchat názorům kolegů, tím to pro ně bude lepší. Orientace inkluzivních pedagogů je totiž postavena na pochopení účinků a přijetí principů sociální inkluze a inkluzivního vzdělávání (Hájková, V. a Strnadová, I., 2010).

Pro všechny pedagogy jsou dnes nabízeny různé doplňující semináře pod záštitou organizací pomáhající lidem se speciálními potřebami. Dále jsou otevírána rozšiřující studia speciální pedagogiky, a to vše v rámci celoživotního vzdělávání dle zákona č. 563/2004 Sb.

Tím, že v posledních letech zaznamenáváme změny, které se týkají přístupů v oblasti výchovně–vzdělávacích strategií, snaží se pedagogové určitým způsobem reagovat na složení kolektivu, které je různorodé a obsahuje typologickou pestrost. V praxi se však zatím jedná o mnohem složitější situaci. Z hlediska podpory inkluzivního vzdělávání by mělo ideálně docházet ke snižování počtu dětí ve třídách, abychom se mohli skutečně věnovat individualitě a individuálnímu přístupu k dětem. Bohužel se setkáváme, z finančních důvodů zřizovatelů, s tím, že tomu tak není. A to i v případech, že jsou ve třídě integrovány děti se speciálními vzdělávacími potřebami (Polášková, 2016).

Pedagogové budou do budoucna nuceni přistupovat pružněji k plánování a realizaci témat s ohledem na složení dětí ve třídě. Přičemž od roku 2016/2017 by se mohly, s ohledem na novelu školského zákona, zvýšit počty dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které nastoupí do běžných škol (Polášková, 2016).

Není tomu tak dávno, co zaznamenala velký ohlas Gardnerova teorie mnohočetných inteligencí. Americký vývojový psycholog Howard Gardner si byl vědom toho, že nedokáže postřehnout veškeré schopnosti a dovednosti, ve kterých by mohl člověk vynikat. A proto cílem bylo rozšíření tradiční definice inteligence. Howard Gardner tímto zdůrazňuje různorodost a mnohočetnost inteligence. Nabízí tedy tuto možnost, jak přizpůsobit vzdělávání potřebám jednotlivých dětí. Pedagog vlastně připravuje komplexně týdenní tematický celek tak, aby zahrnovaly veškeré typy inteligence, jelikož každý člověk má rozvinuté oblasti v jiné míře. Ruku v ruce jde i změna role pedagoga. Ten se nyní stává odborným poradcem, pomocníkem v orientaci, organizátorem a koordinátorem, odborníkem v daném tématu. Je zapotřebí připravenost. Jedná se o těchto osm inteligencí. Jazyková, logicko matematická, prostorová, hudební, tělesně-pohybová, interpersonální, intrapersonální a přírodní (Polášková, 2016).

4. Asistent pedagoga

Asistent pedagoga je podle §2 zákona č. 563/2004 Sb. pedagogický pracovník. Uzlová (2010) popisuje asistenta pedagoga jako zaměstnance působícího ve třídě, v níž je začleněn žák se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistent pedagoga na rozdíl od osobního asistenta není k ruce pouze žákovi začleněnému do třídy, ale je dalším pedagogickým pracovníkem, který pomáhá zajišťovat chod výuky. Po domluvě s učitelem věnuje pozornost i ostatním žákům ve třídě. Jelikož je tato zásada často opomíjena, mnohdy tvoří asistent s žákem jakýsi odloučený modul. Sedí odděleně od ostatních žáků a pracují jen spolu. Chybí zde kooperace se spolužáky a učitel se na žáka obrací jen vyjimečně. Takto není žák úspěšně začleněn a nelze mluvit o inkluzivním přístupu školy. V případech, kdy není možné, aby se začleněné dítě zapojilo do činnosti třídy, pracuje individuálně s asistentem. Asistent je předem domluven s učitelem a snaží se obsah a formy práce sjednotit s ostatními dětmi.

Asistent pedagoga je důležitým členem pedagogického týmu inkluzivních škol. Jeho funkci může zřídit ředitel školy se souhlasem zřizovatele, a to ve třídě či studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák, nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nutné vyjádření školského poradenského zařízení.

Legislativní zabezpečení funkce asistenta pedagoga v resortu MŠMT; upravuje dokument: Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením, č.j. 25 099/2007-24-IPPP)

Dokument vymezuje podpůrné asistenční služby při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Pracovní pozice asistenta pedagoga je poměrně nová, a tak se často setkáváme s tím, že uchazeči přesně neví, co jejich práce bude obnášet. V praxi se pak stane, že si od toho uchazeči slibují menší náročnost než je povolání učitelů, nebo vychovatelů. Jsou touto domněnkou odkázáni na pokyny učitele, ač by měli uplatnit vlastní iniciativu. Je tedy důležité, aby uchazeč disponoval, vedle potřebné kvalifikace, která je stanovena zákonem a dalšími předpisy, určitými osobními předpoklady (Uzlová, 2010).

4.1. Hlavní činnosti asistenta pedagoga

- Nejdůležitější činností asistenta pedagoga je pomoc žákům při začleňování a přizpůsobení se školnímu prostředí.
- Dále asistent pedagoga žákovi individuálně pomáhá při zprostředkování učební látky, pomoc při přípravě na výuku.
- Slouží především jako pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti.
- Pomáhá žákovi při komunikaci s ostatními žáky, pomáhá při spolupráci se zákonnými zástupci a ostatními pedagogy.
- Součástí práce asistenta pedagoga je se začleněným žákem provádět uvolňovací či relaxační cviky, logopedická cvičení, apod.
- Důležité je, aby se asistent na své hodiny včas připravoval a měl předem pomyšlené metody práce a pomůcky, které k ní bude potřebovat (Uzlová, 2010).
- Náplň práce asistenta pedagoga probíhá na základě nejnáročnějších požadovaných činností a jeho odborné kvalifikace (*Nářízení vlády č. 469/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Katalog prací č. 2.16.5 ASISTENT PEDAGOGA, 4 - 8. platová třída*)
- Konkrétní náplň práce – rozsah a popis jednotlivých činností pro asistenta pedagoga stanoví ředitel školy na základě podkladů a doporučení školského poradenského zařízení, na základě skutečných potřeb žáka a na základě možných podmínek, které vytvoří škola.

4.2. Doporučený postup při zavádění funkce asistenta pedagoga

- Nejdříve škola naváže spolupráci se školským poradenským zařízením, kde získá podklady k zřízení funkce asistenta pedagoga (ředitel školy zajistí nezbytnou dokumentaci žáka v případě, že bude tento žák zařazen do režimu speciálního vzdělávání; dokumentace bude následně uložena v žákově vývojovém listu)
- Ve chvíli, kdy školské poradenské zařízení doporučí asistenta pedagoga s konkrétním rozsahem a navrženým obsahem nezbytných služeb, ředitel školy začne realizovat dané kroky k zajištění tohoto pracovníka.

- Prvním krokem je pro ředitele školy vypracovat žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga ve své škole, v níž je vzděláván žák se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Současně pak podá žádost o přidělení finančních prostředků
- Žádost musí být podložena doporučením školského poradenského zařízení. Žádost zpravidla obsahuje počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání asistenta pedagoga, doporučenou výši úvazku, nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce dosáhnout, a návrh pracovní náplně asistenta pedagoga.
- O finanční prostředky lze žádat i jinými způsoby např. účastí ve výběrových řízeních, grantových programech a nebo spoluprací s různými neziskovými organizacemi.

4.3. Úskalí při zavádění funkce asistenta pedagoga

- Součástí práce asistenta pedagoga je komunikace nejen s dítětem, ale i s rodiči a ve škole pak hlavně s učiteli. Rovněž je důležité, aby byl v kontaktu s pracovníky SPC a PPP. Proto je důležité, aby asistent pedagoga především komunikoval. Zde se totiž skrývá nebezpečí vzniku nedorozumění a konfliktů. Je třeba dát pozor na závislosti dítěte na asistenci.
- Dalším úskalím se mohou stát nedostatečně vymezené kompetence asistenta pedagoga a absence jeho metodické podpory.
- Problematické se stává i neodborné obsazování míst asistentů pedagoga (pokud je nedostatek zájemců), opomíjení databáze zájemců o funkci asistenta pedagoga (ve spolupráci např. s úřady práce).
- Nebezpečným se může stát i zneužívání asistenčních služeb tam, kde dětské schopnosti stačí (Havlisová, 2015).

5. Individuální vzdělávací plán

U dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, kde je to účelné, je nutností pro jednotlivé děti zpracovat individuální vzdělávací program, který maximálně vyhovuje jejich vzdělávacím potřebám, fyzickým, či psychickým možnostem a sociální situaci. V některých případech je potřeba, aby součástí tohoto programu pro integrované děti v běžné mateřské škole byly i speciální činnosti, a proto je nutností spolupráce předškolního pedagoga při tvorbě a realizaci s odborníkem (speciální pedagog, psycholog, lékař, rehabilitační pracovník, atd.) (RVP PV, 2004).

Individuální vzdělávací plán (IVP) je detailní plán sestavený týmem odborníků individuálně pro žáka, kterému se dostává speciálně pedagogické podpory při vzdělávání (Hájková, V. a Strnadová, I. 2010).

Individuální vzdělávací program zpracovává škola, která spolupracuje s odborníky z příslušného speciálně pedagogického centra a rodiči integrovaného žáka (Valenta, 2003).

Je to závazný pracovní materiál. Slouží všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. Vzniká na základě spolupráce mezi učitelem, pracovníkem provádějícím reedukaci, vedením školy, žákem a jeho rodiči (zákonými zástupci), pracovníkem pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra (Zelinková, 2011).

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se ve školách vzdělávají dle IVP. Podmínky pro vzdělávání žáků stanoví *§18 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) a §6 vyhlášky č. 73/2005 Sb. (od září 2010 §6 novely vyhlášky č. 73).*

5.1. Strategie tvorby IVP

Zelinková (2011) uvádí, že Individuální vzdělávací plán musí sledovat dvě základní roviny. První rovinou je obsah vzdělávání, určení metod a postupů. Ve druhé rovině sledujeme specifické obtíže, snažíme se omezit příznaky, eliminovat problémy a vyzdvihnout pozitivní oblasti vývoje dítěte. IVP je výsledkem spolupráce všech zúčastněných, je platformou pro spolupráci. Ačkoli se plány třeba i v rámci jednoho státu liší, jejich cíl je společný. Zaměřují se na plánování a jejich hlavním cílem je použitelnost

ve výuce. Učitel si jej vytváří sám na základě podkladů dalších odborníků a respektuje současnou situaci dítěte. Učitel se tak stává profesionálem, který vytvoří IVP a pracuje podle něj.

5.2. Doporučená struktura IVP

Obsahem tohoto úkolu byla strukturalizace IVP. Tento úkol vystanul z potřeb aktualizovat, ale především sladit strukturu IVP dle školské legislativy. Po výzumu, vyhodnocení a zpřipomínkování pedagogů byla struktura IVP novelizována. Tato nově vzniklá doporučená struktura slouží školám při tvorbě IVP pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (viz. příloha č. 2).

Individuální vzdělávací plán je rozdělen do tří částí. První část vyplňuje škola, druhou část vyplňuje školské poradenské zařízení (SPC, PPP) a třetí pedagog, pro nějž je plán sestaven (Uzlová, 2010).

6. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) je založen na respektování individuálních potřeb a možnostech dítěte. Je tedy i východiskem pro zpracování individuálních vzdělávacích programů pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami nejen v běžných mateřských školách, ale také ve školách s upraveným vzdělávacím programem. Jelikož jsou cíle a záměry z RVP PV pro všechny děti stejné, je potřeba je upravit tak, aby maximálně vyhovovaly dětem se speciálními potřebami a jejich možnostem. Snahou všech pedagogů je, vytvořit optimální podmínky pro rozvoj osobnosti každého dítěte.

Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími prostředky i tak potřebuje některé zvláštní, či další podmínky, co se týče oblasti věcného prostředí, životosprávy dětí, psychosociálního klimatu, organizace vzdělávání a pedagogického zajištění. Proto jsou tyto základní podmínky stanoveny zákony, vyhláškami a prováděcími předpisy. Dále RVP PV udává podmínky, které vycházejí z přirozených vývojových potřeb dětí, ale i ty, které jsou dány jejich speciálními potřebami. Mají vliv na kvalitu vzdělávání, které je dětem poskytováno. Z těchto podmínek jsou některé pro všechny děti společné a jiné se liší dle stupně a charakteru postižení či znevýhodnění dítěte.

Dále RVP PV specifikuje, kdy jsou podmínky pro vzdělávání dětí se zdravotním znevýhodněním a postižením vyhovující. Zabývá se podmínkami pro děti s tělesným postižením, se zrakovým postižením, sluchovým postižením, mentální retardací, poruchami pozornosti a vnímání, poruchami řeči a s více vadami a autismem. Svoji část zde zastupují i podmínky vzdělávání dětí se sociálním znevýhodněním a děti s mimořádným nadáním.

6.1. Vzdělávání dětí s poruchou autistického spektra (PAS)

Autistické rysy jsou vykládány jako něco, co tvoří řetězec poruch. Takové děti mohou tedy trpět všemi stupni mozkového poškození a mentální retardace. Mohou mít epilepsii, mohou mít některé formy cerebrálních ochrnutí, poruchy řeči, metabolické anomálie i ostatní těžká poškození z dětství (Schopler, 2011). V důsledku těchto problémů vznikají neobvyklé a složité vzorce chování. Každé dítě je jiné a jako u dětí

s ADHD, což je zmíněno níže, se i zde profil symptomů u jednotlivých jedinců v průběhu mění.

Poruchy autistického spektra se týkají problémů sociálních dovedností různého stupně, poruchy v oblasti emocí, vzhů a komunikace. Tito lidé mají sklony k rituálům a určitým stereotypům. U lidí s poruchou autistického spektra se mohou projevovat izolované vloh vyjímečného stupně. Tři čtvrtiny mají IQ nižší než 70 a spousta z nich si ve vývoji nikdy neosvojí sociálně přiměřenou řeč (Munden, A., Arcelus, J. 2008).

Autismus je pervazivní vývojová porucha, která se projeví kvalitativním postižením ve vývoji třech oblastí, nazýváme je tedy triádou :

- Verbální a neverbální komunikace,
- Porozumění sociálním vztahům,
- Představivost a hra

(De Clercq, 2011).

Autismus, nebo porucha autistického spektra je všepřonikající celoživotní postižení jedince. Děti trpící autismem se od chování zdravě vyvíjejících dětí liší způsobem myšlení a chápáním okolního světa. Je pro ně velmi složité porozumět emocím nebo náladám okolních lidí (Peníšková, 2014).

Děti s poruchou autistického spektra špatně porozumí významu slov, dělá jim problémy pochopení společenských pravidel a norem. Chybí jim fantazie a představivost. Děti s touto poruchou jsou velmi náchylné na změny, některé zvuky, nebo pachy. Často nedokáží udržet oční kontakt. Pro tyto děti je tudíž důležitý určitý řád, podle kterého se budou moci orientovat v okolním prostředí, nabídne jim, alespoň trochu pocit jistoty a okolní svět pro ně nebude tak chaotický a nepředvídatelný (Peníšková, 2014).

Specifika osobnosti dítěte s poruchou autistického spektra (PAS)

- poruchy autistického spektra patří k nejzávažnějším poruchám dětského mentálního vývoje a jsou charakterizovány nedostatečnou schopností komunikovat navazovat sociální vztahy, rozvíjet fantazii a kreativitu

- dítě s PAS neumí rozklíčovat informace, které k němu přicházejí (nerozumí dobře tomu co cítí, co vidí, co prožívá) z toho plyne narušení v oblasti komunikace, sociálního chování a představivosti
- Tři deficitní oblasti vývoje takzvaná autistická triáda. Jedná se o kvalitativní narušení sociální interakce (narušená schopnost přiměřeně užívat neverbální chování, neschopnost nebo snížená schopnost vytvářet vztahy s vrstevníky, absence schopnosti sdílet spontánně radost s ostatními, potěšení ze společné činnosti, neochota účastnit se her, preference činnosti o samotě nebo naopak extrémní sociální aktivita, nevnímání potřeb ostatních lidí, kteří mohou být využíváni jako pomocníci).

6.1.1. Metody a přístupy využívané na podporu vývoje dětí s PAS

Díky tomu, že tyto děti vnímají svět zcela jinými očima, je zapotřebí přihlížet i k výběru metod jejich vzdělávání. U nás se nejefektivněji osvědčila metoda strukturovaného učení. Tato metoda je postavena na teorii učení a upevňování vhodného chování. Cílem této metody je zmírnění nevhodného chování u těchto dětí s poruchou autistického spektra. Je třeba uvolnit stresové napětí a podpořit komunikaci s okolím. Tato metoda respektuje jak vývojovou úroveň jedince, tak individualitu každého dítěte.

Pro děti s poruchou autistického spektra je důležité dopředu vědět, co bude dítě dělat, jak dlouho to bude trvat a co bude následovat potom. Proto je třeba dětem uspořádat strukturu času pomocí denní tabule, nebo týdenního režimu. Dítě tak nebude stresováno nejistotou a bude vědět, co bude následovat. Nejen práce, ale i život s dětmi s PAS vyžaduje hodně trpělivost pochopení a možnost sdílení (Peníšková, 2014).

6.2. Vzdělávání dětí s ADHD

Hyperkinetická porucha ADHD = Attention Deficit Hyperactive Disorder, je typickou neurovývojovou poruchou. Příznaky se začínají projevovat již v útlém dětství a ve většině případů mohou přetrvávat i v dospělosti (Trefilová, 2014).

ADHD má tři složky: impulzivitu, nepozornost a hyperaktivitu, které se u každého dítěte a v různých situacích mohou projevovat odlišně. Munden, A., Arcelus, J. (2008, s. 59) popisují ADHD jako pohled do kaleidoskopu: *„Ačkoli se obrázek promění tolikrát, kolikrát kaleidoskopem otočíme, a nikdy není stejný, vždycky se skládá ze stejných prvků a barev a odráží se ve stejných násobcích“*.

Co se týče příznaků, rodiče by si měli všimnout narušené pozornosti, hyperaktivity a nezdrženlivosti. Narušená pozornost a hyperaktivita jsou příznakem pro diagnostikování ADHD. Tato porucha chování je často doprovázena impulzivitou. Dítě často bezděčně pohybuje rukama, či nohama, nebo se vrtí jen tak na místě. Pobíhá, nebo popochází v situacích, kdy je to nevhodné (Trefilová, 2014). Jucovičová, D. a Žáčková, H. (2007) uvádějí, že u malých dětí není ještě vůbec lehké hyperaktivitu a hypoaktivitu rozeznat. Hyperaktivní dítě se projevuje daleko větší neklidností a poruchami biorytmu a to především spánku a bdění ve větší míře než děti ostatní. V raném věku jsou tyto děti neklidné, podrážděné a často křičí, i když byly ukojeny všechny jejich potřeby.

U této poruchy je opět třeba, aby rodiče konzultovali chování s dětským lékařem, a zajistili léčbu u dětského psychiatra, popřípadě ve spolupráci s dětským psychologem. Popřípadě nasadit příslušné léky, jejichž účinek vychází z biologické podstaty onemocnění, tudíž jsou nezbytné. Zlepšují jak chování dítěte, ale i komunikaci se skupinou vrstevníků (Trefilová, 2014). U forem poruch, které bývají výrazné, je většinou po poradě s odborníkem třeba zvolit ke zklidnění projevů poruchy medikaci. Je třeba ovšem dávat pozor na přílišné „utlumení“ dítěte, jelikož dítě se nadměrně zklidní a poté není schopno plně vnímat školní výuku. Medikace nevyřeší veškerý problém. Je třeba si uvědomit, že je třeba dítě dlouhodobě a správně vést ve výchově, abychom dosáhli našeho vytyčeného cíle (Jucovičová, D. a Žáčková, H. 2007).

Není snadné rozlišit lidi s mírnou poruchou ADHD od krajně hyperaktivních lidí. Problém je v tom, že diagnóza ADHD se těžko určuje. Nejsou pro to žádné diagnostické testy a symptomy se liší dle věku. Pokud se vyskytne i jiná porucha, může symptomy ADHD i překrýt (Munden, A., Arcelus, J. 2008).

Tato porucha chování vzniká většinou kvůli lehkým a minimálním poškozením centrální nervové soustavy již v raných obdobích, která jsou ve vývoji, zejména chlapců, velmi zranitelná. Způsobuje odlišnosti v chování a určitém jednání dítěte. Jsou to

většinou projevy, které jsou vrozené a dítě je z počátku nemůže samo ovlivnit. Vhodným vedením a nápomocí dítěti se pak chování dítěte stává pomalu přijatelným (Jucovičová, D. a Žáčková, H. 2007).

6.2.2. Metody a přístupy využívané na podporu vývoje dětí s ADHD

Hlavní zásadou je dětem vytvořit klidné, citově bezpečné prostředí. Je velmi důležité netrestat dítě neláskou, je třeba aby dítě vědělo, že ho máme rádi, i když občas hodně zlobí. Učitel by se měl snažit zůstat klidný a vyrovnaný. Je třeba dítěti nastavit jasné hranice „*mantinely*“, pevný řád v chování dítěte. Je potřeba, aby se dítě naučilo počkat, dokázat se podřídit potřebám a nárokům ostatních. Důležitou výchovnou zásadou je důslednost. Pravidla a společenské normy, které jsou stanoveny, je třeba pevně dodržovat a postupovat laskavým a trpělivým krokem. Je důležité, aby nejen rodiče, ale i pedagog kontroloval splnění veškerých úkolů a hlídal sjednocení přístupu k dítěti. Je zásadní, aby rodina byla ve výchově sladěna. Není žádoucí, aby byl jeden rodič důsledný a druhý ne. Musíme si uvědomit, že potlačit nežádoucí projevy v chování je dlouhodobý proces. Vyžaduje usměrňování aktivity a přívod přiměřených podnětů (Jucovičová, D. a Žáčková, H. 2007).

6.3. Vzdělávání dětí s vývojovou dysfázií

Jedná se o velmi komplikovanou vadu řeči s mnoha příznaky. Vývojová dysfázie zasahuje celou osobnost člověka. Škodová (2003) uvádí: „*Vývojová dysfázie je specificky narušený vývoj řeči, projevující se ztíženou schopností nebo neschopností naučit se verbálně komunikovat, i když podmínky pro rozvoj řeči jsou přiměřené*“

Děti s vývojovou dysfázií se vyvíjejí celkově odlišněji než jejich vrstevníci. Jedná se o poruchu vývoje mozku, která se vyskytuje u 3 - 5% dětské populace. Problémem dětí s touto poruchou je porozumění řeči a poté i celým vývojem řeči. Nejčastěji se tato porucha vyskytuje u chlapců.

U dětí s vývojovou dysfázií se první slova objevují až kolem prvního roku života jako u ostatních dětí, jich je jen málo. Např. „*Ham, bú, pa*“ trvá pak delší dobu než přibude

další slovní zásoba. Až později se ve třech letech objevují jednoduché věty. U těžších forem až kolem pátého roku věku. Některé děti mluví již dříve, ale jejich řeč je nesrozumitelná, tudíž se nedomluví. Děti se kvůli nedorozumění snaží používat ke komunikaci přirozenou gestikulaci a mimiku. Problém nastává, když se nemohou domluvit. U dětí se poté objevuje vztek a agrese. Pro naši představu je to jako když přijede cizinec, který umí pouze 50 slov a musí se, v pro něj cizí zemi, naučit normálně žít a domluvit se. Přesně ví, co chce říct, ale neumí se vyjádřit. Nezbyvá nic jiného, než se pokoušet domluvit všemi možnými způsoby komunikace (Vránová, 2014).

6.3.2. Metody a přístupy využívané na podporu vývoje dětí s vývojovou dysfázií

Výše již bylo zmíněno, že vývoj u těchto dětí probíhá odlišně. Příznaky a odlišnosti jsou pestré a ještě se navzájem kombinují. Lze je zařadit do několika oblastí: Hrubá motorika, jemná motorika, grafomotorika, motorika mluvidel, řečový vývoj, zrakové vnímání, sluchové vnímání, orientace v prostoru a čase.

Co se týče hrubé motoriky, dítě je od počátku vývoje v hrubé motorice neobratné, těžko se učí šlapat na kole, neohrabaně chytá a hází. Nejlépe se hrubá motorika rozvíjí při přirozených dětských hrách na hřištích a při různých tělesných cvičeních. Vhodné je využití opičích drah, aktivit s míčem. Pro děti s vývojovou dysfázií je složité dodržet přesně pokyny, jak jdou za sebou. Proto je potřeba všechna cvičení doprovázet slovními instrukcemi, protože se tímto děti učí zároveň porozumět rozvitým větám.

Jemnou motoriku nejlépe rozvíjí zvládnutí sebeobsluhy. U dětí s vývojovou dysfázií dochází v této oblasti k značnému opoždění a je zapotřebí s nimi tyto věci individuálně nacvičovat. Obratnost rukou se snažíme procvičovat pomocí her, stavebnic, skládání mozaiky, práci s papírem a jinými i netradičními materiály.

Děti s vývojovou dysfázií často odmítají kreslit, ačkoli je kreslení pro řečový rozvoj poměrně důležité. Je tomu tak díky mozkovým centřům, která leží v blízkosti sebe a částečně se překrývají. Pokud by se s dítětem s vývojovou dysfázií intenzivně nepochvičovala grafomotorika, docházelo by k velkým problémům s psaním.

Důležitá je zejména motorika mluvidel. Pokud má dítě velkou neobratnost mluvidel, pak neumí vyslovit většinu hlásek. Je třeba, aby se správnou výslovnost učilo pod

vedením klinického logopeda. Návčik správné výslovnosti se provádí, když je obsahová stránka řeči dobře rozvinutá a děti se zvládají verbálně vyjadřovat. Prioritou není návčik artikulace.

Další oblastí je zrakové vnímání, které je třeba procvičovat, aby se předešlo specifickým poruchám učení, které vývojová dysfázie většinou doprovází. Častým problémem je pravolevá orientace.

Sluchové vnímání se u dětí s vývojovou dysfázií opožďuje vždy, ale na různých úrovních. Z tohoto důvodu dochází vždy ke ztíženému porozumění řeči. Dochází ke zhoršené schopnosti rozlišování slov nebo částí ve větě. Dítě potřebuje zajisté delší čas, na pochopení toho, co se mu říká. Děti s vývojovou dysfázií jsou často živé, obecně jim unikají detaily, součástí jsou i výpadky pozornosti a neporozumění pokynům, které pedagog podává. Proto je potřeba dětem předávat pokyny jednoduchou větou – jedna věta – jeden pokyn. Zároveň hlídáme oční kontakt, abychom udrželi pozornost.

Zhoršená orientace v prostoru a čase je u dětí s vývojovou dysfázií spojena s porozuměním řeči. Pro děti je složité pochopení předložek, časových údajů, rozdíl mezi dny a měsíci. Mnohé z těchto problémů se zlepší, když děti začnou číst. Proto je velmi důležité připravit dítě na čtení a předejít specifickým poruchám učení (Vránová, 2014).

PRAKTICKÁ ČÁST:

Cílem praktické části je:

- Krátce představit mateřskou školu Pohádka a výchovný projekt, který autorka práce vytvořila spolu se svými kolegyněmi pro podporu inkluze na této škole
- Představit integrované děti, u kterých budeme tento proces ověřovat
- Reflektovat posuny dětí, které integrujeme, a to pomocí rozhovorů s rodiči, pedagogy a asistenty pedagogů
- Ověřit, zda v mateřské škole funguje začlenění dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžného předškolního vzdělávání.

7. Charakteristika Mateřské školy POHÁDKA Planá nad Lužnicí

Co je školka?

Je to živá pohádka.

V ní si všechno hraje, zpívá,
ptáci, děti, zvířátka.

A svět dětem vždycky znova
do té pohádky se schová.

List obrátit stačí však,

a rázem nám před oči

kousek světa vyskočí,

tu květ, slunce nebo pták.

Cílem mateřské školy je vytvořit pro děti prostředí, ve kterém se budou cítit veselé, budou se radovat z prožité činnosti společně se svými kamarády, učitelkami a budou zde trávit časy plné pohody. Vychovávat je v autentickou rozvinutou osobnost na základě jejich věkových a individuálních zvláštností, s plným využitím fantazie, zájmů a nadání.

Krédo mateřské školy Pohádka: *„Zlo je potrestáno, dobro vítězí. Vše co dáváme, vrací se nám zpět. Vše, co opravdu chceme, můžeme dokázat.“*

Mateřská škola Pohádka má kapacitu 210 dětí. Organizačně má 10 tříd, z čehož dvě jsou studiové, tři „malometrážní“ a zbylé tradiční pro 26 dětí. Studiové třídy jsou

uzpůsobeny pro třicet zapsaných dětí, kdy v běžném provozu jsou v době největší naplněnosti ve třídě dvě paní učitelky. Na řízenou činnost děti přechází do dvou stabilních skupin, třída se přepaží dveřmi a vzniknou dva samostatné prostory, které jsou vybaveny stejnými pomůckami (Klavír, rádio, koberec, atd.). Malometrážní třídy svou velikostí dle hygienických norem splňují kapacitu dvacet dětí. Vzhledem k tomu, že v těchto třídách probíhá integrace, je počet dětí ve dvou třídách snížen na devatenáct. Specifikou školy je právě dispoziční řešení tříd tak, aby to přineslo kvalitnější způsob práce s menší skupinkou dětí. Tento způsob je vhodný především pro děti, neboť se nám tak daří naplňovat požadavky individuálního přístupu. Ve třídách, kde integrujeme je jedna p. učitelka, a jedna asistentka pedagoga. S integrací máme několikaleté zkušenosti a myslím si, že se nám zatím daří v rámci veškerých možností. Z důvodu zařazení dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, bylo nutností popsat naši práci, cíle a výstupy v projektu, který se zaměřuje na inkluzi v mateřské škole Pohádka. Slouží nejen pro p. učitelky, ale také pro rodiče. Tento zmíněný projekt se nazývá: „*Dlouhý, Široký a Bystrozraký*“, jehož spoluautorky jsou: Simona Cimburová a Hana Vlková.

7.1. Projekt Mateřské školy POHÁDKA – „*Dlouhý, Široký a Bystrozraký*“

Charakteristika:

Inkluze znamená vytvoření takového prostředí ve třídě, které vítá a oceňuje odlišnosti. Inkluze popírá vylučování některých lidí ze společnosti, jakékoli předsudky a diskriminaci. Úkolem je vybudovat společenství pečující o všechny a otevřené všem, prostředí, kde už děti se speciálními potřebami nejsou jiné, protože každé z nich má svou cenu.

V naší mateřské škole vytváříme společenství, které si váží dětí s postižením a pomáhá jim, aby se cítily jistě a aby věděly, že ostatní přijímají je samé i jejich projevy. Klademe důraz na solidaritu, pospolitost, na spolupráci a vzájemnou pomoc, na spoluúčast na vlastním rozvoji, na autonomní učení, sebeřízení.

Smyslem inkluze v naší škole je bourat zbytečné sociální bariéry ve společném integrujícím výchovném prostředí a dopřát všem dětem vzdělání, které bude naplňovat právě jejich individuální potřeby. V České republice zajišťuje dětem se speciálními

vzdělávacími potřebami nárok na vzdělávání školský zákon, jehož „*Obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem*“, Vyhláška č. 73/2005 pak definuje podpůrná opatření, na která mají děti právo: speciální metody, formy a postupy, speciální učebnice, didaktické materiály, kompenzační pomůcky, rehabilitační pomůcky, zařazení předmětů speciální pedagogické péče, služby asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě, poskytování pedagogicko- psychologických služeb a další možné úpravy podle IVP.

Personální a pedagogické zajištění pro úspěšnou inkluzi:

- počet dětí ve třídě je snížen na 19 dětí
- je vypracován Individuální vzdělávací plán pro Integrované dítě třídním pedagogem a asistentem pedagoga
- je zajištěna přítomnost asistenta ve třídě, kde se nachází integrované dítě (dle míry a stupně postižení – na základě rozhodnutí SPC)
- je zajištěn důsledný individuální přístup pedagoga k dítěti, pracujeme podle Gardnerovy teorie mnohočetných inteligencí
- mateřská škola spolupracuje s SPC Týn nad Vltavou, PPP České Budějovice, PPP Tábor, Dětské centrum Arpida, Apla
- ke vzdělávání pedagogů a asistentů je využíváno nabídky školení a seminářů, samostatné studium odborné literatury a odborného časopisu, který mateřská škola odebírá (INtegrace a INkluze ve školní praxi)
- je zajištěna kvalitní průběžná logopedická péče – kurzy logopedických asistentek, kterými je vybaven celý pedagogický personál
- Děti navzájem spolupracují, vytvářejí mezi sebou vazby a vzájemný kontakt, je především u dětí podporováno dobré soužití. Na dobrém klimatu spolupracují děti, pedagogové i ostatní pracovníci MŠ.

Záměry a cíle (snahou pedagogů je):

- vytvořit optimální podmínky k rozvoji osobnosti každého dítěte k učení, ke komunikaci s ostatními
- pracovat dle IVP integrovaného dítěte
- pomoci dětem aby dosáhly co největší samostatnosti
- pracovat s dětmi ve skupinách

- plánovat činnosti do tabulky mnohočetných inteligencí
- ve třídě pěstovat přátelskou, ale i soustředěnou tvůrčí atmosféru
- pěstovat u dětí pocit, že důležitý není jen výsledek, ale i kooperativní proces
- nabízet dětem pomůcky a postupy, které jim umožňují pracovat v tempu, jež odpovídá jejich možnostem a potřebám
- vzděláváním si zvýšit kompetence pro práci s těmito dětmi
- spolupracovat s odbornými školskými poradenskými pracovišti

V mateřské škole Pohádka plánujeme podle teorie H. Gardnera o mnohočetných inteligencích sestavených do tabulky (viz. příloha č. 1). Týden naplňujeme hrami a činnostmi ze všech typů inteligencí, abychom oslovili každé dítě vzhledem k jeho individualitě. V rámci své teorie Howard Gardner uvádí osm typů inteligence. Jazykovou, logicko-matematickou, prostorovou, hudební, tělesně pohybovou, interpersonální, intrapersonální a přírodní. Pedagog tedy komplexně naplňuje tématický celek pro daný týden.

V mateřské škole Pohádka naplňujeme Inkluzi pomocí dílčích projektů:

- Logohrátky
- Vzdělávání dětí mimořádně nadaných
- Integrace
- Multikulturní výchova

8. Kazuistika chlapce s ADHD

Osobní anamnéza:

Štěpán byl adoptován v 5 měsících do úplné rodiny. Je velká pravděpodobnost, že otec byl romského původu. Již od počátku se projevoval motorický neklid. Hned v dětství mu bylo diagnostikováno ADHD. Pro masivní psychopatologii je mu nasazena Strattera. Štěpán neprodělal žádná vážnější onemocnění, ani neutrpěl žádné úrazy.

V předškolním věku hodně aktivní, mírně konfliktní, těžko si zvyká na změny, má neklidný spánek, výrazná je u něho hyperaktivita, neschopnost soustředit se. Těžko ovládá své emoce a to se projevuje zvýšenou verbální agresí, občasné je afektivní chování.

Rodinná anamnéza:

Štěpán má jednoho staršího sourozence a to nevlastního bratra Jakuba, kterému je 11 let (2004). Vztahy v rodině jsou celkem poklidné. Za nejvíce rušivé lze považovat aktivní vztah mezi sourozenci, jelikož se starší bratr snaží Štěpánka usměrňovat. Rodina je úplná. Otec tráví poměrně hodně času v práci, ale na kluky si najde čas. Na další zájmové aktivity Štěpánka doprovází vždy maminka. Žijí společně s rodiči Štěpánkovy matky v běžném rodinném domě na malé vesnici. Štěpánek se aktivně účastní aktivit v hasičském sboru, chodí na přírodovědný kroužek.

Školní anamnéza:

Když Štěpán nastoupil do mateřské školy měl problémy s navazováním kontaktu s vrstevníky. Byl mrzutý, nekorigované chování děsilo ostatní děti. V jeho chování se projevuje agrese, nedůvěřivost až podrážděnost. Co se týče inteligence, zcela se vyrovná ostatním dětem. V některých oblastech je přehled daleko širší. V předškolním věku se podařilo zmírnit negativní projevy chování, které nastávaly, když došlo ke změně režimu, nebo nečekané situaci.

Sociální anamnéza:

Štěpán je samotář, jinak rád komunikuje s okolím, vše řádně vysvětluje, popisuje podrobnosti. Jeho sociální přizpůsobivost je na nižší úrovni, špatně reaguje na veškeré změny režimu. Často neodhaduje situace, podceňuje nebezpečí vůči sobě či druhým.

Přetrvávají obtíže s udržení rovnováhy a orientací při pohybu ve skupině dětí. Má neobratné a nekoordinované pohyby, pozornost a vytrvalost je krátkodobá. Při zadání pokynů vyžaduje jejich zdůvodnění a pak je splní.

Okruh jeho zájmů je orientovaný na zvířata, přírodu, knihy, ale i zbraně, oheň, války, i vraždy. Často popisuje bájně situace, draky. Rád v tomto ohledu přehání a fantazíruje. Jeho agresivnější vyjadřování možná působí bariéry v komunikaci s vrstevníky.

8.1. Individuální vzdělávací plán Štěpána (ADHD)

Hlavičkou individuálního vzdělávacího plánu pro Štěpána je jméno, datum narození, bydliště, třídní učitelka: Hana Vlková a asistent pedagoga: Bc. Světlana Kostrounová. V závěru z vyšetření pedagogicko psychologické poradny je diagnostikovaná porucha ADHD s hyperaktivitou a nerovnoměrný psychosociální vývoj. Co se týče biologické oblasti, zde jsou popsány problémy s hrubou motorikou, prostorovou orientací, zlepšení v oblasti sebeobsluhy a neobratné zacházení s předměty denní potřeby. Dále se v této oblasti bude procvičovat hrubá i jemná motorika, prostorová orientace a uvědomění si vlastního já. Psychologická oblast se zmiňuje o komunikaci Štěpána s dospělými i dětmi, která je bez zábran. I zapojení do činností s kolektivem dětí je bez problémů. V této oblasti dělají Štěpánovi potíže vytrvalost, pozornost, které jsou velmi krátké. Je zapotřebí rozvoj paměti, pozornosti a vnímání. V oblasti sociální se dočteme, že Štěpán zná pravidla společného soužití, ale potřebuje je sem tam připomenout. Zajímá se o potřeby druhých a snaží se naučit na ně správně reagovat. Proto je zapotřebí se v této oblasti věnovat dodržování pravidel a pěstování citlivého a ohleduplného chování. V oblasti sociokulturní je zmíněna dobrá adaptabilita na život ve třídě, aktivní zájem o nové poznatky (svět lidí, prostředí, ve kterém žije) Zde je nutností procvičovat pravidla společenského chování a vést k šetrnému zacházení s hračkami. V poslední oblasti environmentální je popsán Štěpánův zájem o přírodní, kulturní i technické prostředí. V této části IVP doporučuje zaměřit se na prohloubení poznatků o světě a naučit se rozlišovat, co je škodlivé a prospěšné přírodě, prostředí a zdraví. Ke konci individuálního vzdělávacího plánu jsou zmíněny obecné metody a přístupy, které doporučila pedagogicko – psychologická poradna a pracovní materiál, který by mohl Štěpán využívat.

8.2. Speciální pomůcky pro Štěpána

Pro Štěpána není zapotřebí vyloženě zvláštních pomůcek. Zde je kladen důraz především na všestranný rozvoj, jelikož je Štěpánkův vývoj v různých oblastech opožděný. Je zapotřebí trénovat pozornost. Vydržet u jedné činnosti co nejdéle.

Je zapotřebí se u něho více zaměřit na logopedickou prevenci, tzn. je prováděna gymnastika mluvidel.

Větrník, pířka – Nácvik správného dýchání.

Dřevěné karty s obrázky - Skládání příběhů dle obrázku. Uvědomění si dějové posloupnosti, rozvoj fantazie a představivosti, jak by příběh mohl dopadnout.

Obrázkové čtení – Jsou využívány příběhy s kreslenými obrázky, kdy tedy asistentka čte příběh, Štěpán musí udržet pozornost a vyslovuje obrázky. Díky přítomnosti obrázků je Štěpánová pozornost více aktivizována.

Molitanové kostky – Jsou především využívány na stavbu různých překážkových drah na procvičení hrubé motoriky.

9. Kazuistika dívky s Vývojovou dysfázií

Osobní anamnéza:

Adélka se narodila do úplné rodiny. Děvčátko přišlo do ambulantní péče centra ARPIDA pro diagnostiku Paleocerebellární syndrom, vývojová dysfasie, oční vada kompenzovaná brýlemi. Je v neurologické a logopedické péči. Její vývoj je nerovnoměrný co se týče mentálních dispozic. Adélka neprodělala žádné závažnější onemocnění a neutrpěla žádný úraz.

V mladším školním věku se krátkodobě soustředí při úkolech a činnostech. Sociální kontakt je velmi dobrý, Adélka je hodně vstřícná. Je vnímavá k pochvalě a aktivní při spontánních hrách. Snaží se o kontakt s vrstevníky, ale i pedagogy. Je velmi přátelská, plná energie.

Rodinná anamnéza:

Adélka je zatím jedináček. Otec Adélky opustil rodinu a Adélku si bere k sobě na víkendy. Je znát, když se Adélka vrátí od otce. Je mírně „rozívená“. Matka žije s novým přítelem, kterého Adélka oslovuje jménem. Plánují svatbu a čekají miminko. Adélka se na miminko těší, mluví o něm poměrně často. Ale také svým chováním dává najevo, že trochu žárlí. Maminka je doma a o Adélku se stará, docházejí spolu na různé terapie a do Kaňky.

Žijí společně s přítelem matky v běžném menším panelákovém bytě nedaleko mateřské školy. Zkoušejí žádat pro Adélku asistenčního psa, aby jí pomáhal s chůzí a zvedáním ze sedu.

Školní anamnéza:

Od začátku školního roku nemá Adélka problém s navazováním kontaktu s vrstevníky. Je mrzutá, když jí děti nerozumějí, což se stává běžně. V koordinaci pohybu má Adélka veliké nedostatky. Děti si na Adélku zvykly, a tak rády pomáhají i při pohybu po schodech. Co se týče chování, projevuje se přátelsky, reaguje podrážděně, hlasitým křikem, když se situace nevyvíjí podle jejích představ. Je potřeba ji zastavit a navést ji, jak danou situaci řešit. Pomoci jí vyjádřit to, co se jí nelíbí. Děti většinou nezaznamenají, co udělaly špatně. Pokyny se občas musí zopakovat více než jednou, ale bez problémů rozumí. Na změny situací je Adélka poměrně přizpůsobivá.

Sociální anamnéza:

Adélka spolupracuje, je přátelská. Jelikož jí komunikace dělá problém, dorozumívá se s dětmi rukama, nohama. Změny přijímá poměrně snadno. Často se rozčiluje, když je po ní žádáno, aby něco splnila a Adélce se zrovna nechce.

Přetrvávají obtíže s udržení rovnováhy a orientací při pohybu ve skupině dětí. Má neobratné a nekoordinované pohyby, pozornost a vytrvalost je krátkodobá. Při zadání pokynů vyžaduje jejich zdůvodnění a pak je splní. Co se týče jemné motoriky, využívá speciálních pomůcek.

Okruh jejích zájmů jsou kamarádi, má ráda zvířátka, především koně. Ráda vyrábí různé zajímavé výrobky. Adélce je špatně rozumět. To je největší bariérou v komunikaci s vrstevníky.

9.1. Individuální vzdělávací plán Adélky (Vývojová dysfázie)

Hlavička vzdělávacího plánu obsahuje opět jméno, datum narození, třídní učitelka: Mgr. Ludmila Kubecová a asistent pedagoga: Kateřina Eremiášová. První popsanou kapitolou je oblast biologická. Zmiňuje potřebu podpory vlastního těla. Díky špatné orientaci a pohybu po prostoru je třeba u Adélky trénovat pohyb po předem dané dráze. Její pohyby jsou hodně neobratné a snahou je pokusit se je sladit. Podotýká, že je zapotřebí Adélce některé věci připomínat jako například správné sezení na koberci. IVP přikládá i pomoc asistenta Adélce při chůzi po schodech, jistí ji, stojí před ní. Dále napomáhá při zdravotním cvičení, aby Adélka cvičila podle vzoru správně. Adélka má pevnou vůli a zvládá téměř vše, když nedělá úmyslné hlouposti. Druhá část individuálního vzdělávacího plánu je zaměřena na oblast psychologickou. Zde je popsáno co Adélka již zvládá: Např. Umí se sama najíst, jen je zapotřebí učit Adélku, aby si ohlíkala, že si nechá nandat tolik jídla, kolik opravdu sní. V této části je zapotřebí více nacvičovat správný úchop. Rozvoj grafomotoriky je pro ni velmi důležitý, především pro zvládnutí správného úchopu. Zatím Adélka maluje barevnou kuličkou. Je zde popsán rozvoj řeči za pomoci obrázků, díky tomu se zlepšuje tvorba vět ze tří až čtyř slov. Zapotřebí je procvičovat i říkanky, rytmizovat slova, zpěv písní. Co se týče řeči, zde je Adélky vývoj mírně opožděn. Děti Adélce špatně rozumějí a to způsobuje i bariéry při

komunikaci s vrstevníky. Individuální plán udává příklady, jejichž pomocí lze na rozvoji řeči pracovat. Je zde zmíněná gymnastika mluvidel – oromotorické cviky, básničky, říkanky. Po Adélce je možné vyžadovat zopakování slova, pokud víme, že to umí i lépe. Zde je poznámka, že občas výslovnost odbývá. Využívání grafomotorických cvičení na uvolnění zápěstí. Sledování obrázků zleva doprava. Navazovat s Adélkou často verbální kontakt, pokusit se pomoci jí s verbalizací emocí. Udáno je i to, že je nutné trvat na respektování dohodnutých pravidel. Třeba to, že se hračky na vycházku neberou, nebo že jíst budeme všichni u stolu. Tato pravidla platí pro všechny děti a jsou dohodnuta tak, aby se dětem ve třídě hezky spolu žilo. Cílem IVP v této oblasti je i motivovat Adélku k dokončení započaté činnosti, naučit ji rozlišovat základní prostorové, směrové a časové pojmy a pomoci Adélce přijmout ocenění i neúspěch. Následující popsání oblasti se zaměřuje na stránku sociální. Ta je především zaměřena na komunikaci s vrstevníky. Aby se Adélka naučila rozlišovat, když někomu něco dává, nebo jen půjčuje, aby uměla ostatní děti nejdříve oslovit a poté jednoduchou větou zformulovat, co potřebuje. Zapotřebí je i trénovat při vhodné příležitosti slůvka prosím a děkuji. Je zde zapotřebí trvat na pozdravu při loučení jak s rodiči, pedagogy, ale i s dětmi. Při emotivním křiku, který doprovází konflikt, je třeba Adélku zastavit a zeptat se jí: „Komu si chtěla co říct?“ Asistent nebo pedagog poté dopomůže dle potřeby situaci vyřešit. V oblasti sociokulturní jsou posávy potřeby Adélku podpořit při rozlišení běžných projevů neverbální komunikace a poskytovat jí maximální kladnou odezvu, když druhého osloví, nebo třeba poděkuje. Oblast environmentální se zmiňuje o podpoře citu pro čisté a upravené prostředí (úklid věcí v šatně na své místo), vnímání změn v přírodě dle ročních období a je zde kladen i důraz na vlastní bezpečnost (běhat pouze ve volném prostoru, mokro v umývárně, atd.).

9.2. Speciální pomůcky pro Adélku

Tyto pomůcky jsou využívány v mateřské škole pro práci s Adélkou.

Dětský vozík

Na delší vycházky je od matky Adélky zapůjčený dětský vozík. Adélka neujde delší trasy, a čím déle jde, tím se její koordinace pohybu zhoršuje. Snahou je i to, aby Adélka vozíku nezneužívala.

Ochranná helma

Ochrannou helmu pro Adélku zapůjčila do MŠ matka. Je to molitanová ochrana, kterou je třeba použít při různých pohybových hrách, pohybu po průlezkách na zahradě MŠ a nadměrně aktivních činnostech. Chrání Adélku před nárazy do hlavy.

Židlička s opěrkami

Židličku s opěrkami nechala na míru udělat mateřská škola. Je ve výšce běžných židlí pro děti, ale po stranách je vyztužená dřevěnými područkami. Usnadňuje Adélce sezení u stolečku (nevypadává z ní).

Barevná kulička

Je velká přesně do dlaně. Slouží k vybarvování. Ze všech stran této koule jsou barevné tuže. Adélka si pouze otáčí, vybírá barvy, vybarvuje celou dlaní a procvičuje zápěstí.

Trojhranné pastelky, prstové barvy, válec

10. Kazuistika chlapce s Poruchou autistického spektra

Osobní anamnéza:

Tomášek se narodil do úplné rodiny. Matka měla Tomáška ve vyšším věku a po psychické stránce na tom nebyla dobře. Brala léky v průběhu těhotenství. Již od malička se projevoval nervozitou, na vnější hluk reagoval negativně a podrážděně. Matka si zvláštních reakcí všimla, ale nijak je neřešila.

Diagnostikován byl bohužel až po prvním roce v mateřské škole. Tomášek má vrozenou srdeční vadu, která ho zatím neomezuje v běžném fungování. Jinak neutrpěl žádné úrazy.

V předškolním věku se u Tomáška objevují velké výkyvy v chování. Málo komunikuje. Dělalí mu problém změny. Řeší je křikem, vztekem a nadávkami. Těžko ovládá své emoce, objevuje se u něho zvýšená verbální agrese – často používá sprostá slova, občasné afektivní chování.

Rodinná anamnéza:

Tomášek je jedináček, takže se mu rodiče plně věnují. Vztahy v rodině vypadají příjemné. Matka působí často bezradně, když Tomáš běhá nekoordinovaně po šatně a nadává jí, protože se mu zrovna znelíbilo, že chvátají domů. Výchova Tomáše je hodně benevolentní, jak ze strany matky, tak ze strany otce. Ten udělá, co mu na očích vidí.

Matka je doma, nechodí do práce. Stará se o Tomáše a léčí se po psychické stránce. Občas Tomáš líčí, že je maminka hodně unavená, spí a on ji nesmí vzbudit. Otec vystudoval střední odborné učiliště a pracuje jako skladník. Žijí společně v malém rodinném domku. Rodiče Tomášovi pořídili psa, na kterém je hodně závislý. Nedokáže si uvědomit, co si k živému tvorovi může a nemůže dovolit, takže chodí často pokousaný.

Školní anamnéza:

Když Tomášek přišel poprvé do školky, štěkal, běhal po čtyřech a čůral pod záchod. Jinak s ostatními nekomunikoval než štěkotem a vrčením, když se mu něco nelíbilo. I nadále má sice Tomáš veliké problémy, co se týče navazování kontaktu s vrstevníky, ale už je schopný odpovědět slovy. Neumí je vyzvat ke hře a hračky jim jen bere. Dodržuje striktní ranní rituál. Když přijde do třídy, vezme si své oblíbené mašinky a sedne si s nimi

k oknu, kde už vidí na nádraží. A to ho uklidňuje. Přidá stereotypní pohyby v podobě kývání. Ráno asi 10 minut pozoruje vlaky a poté se snaží zapojit. Ve třídě má kamarády, především kluky dvojčata. Ti se mu snaží ze všech sil pomáhat a zapojit do kolektivu. Vysvětlují mu, jak co ostatní mysleli. Některé děti svými výkřiky ze začátku lekal, ale později si zvykly.

Sociální anamnéza:

Tomáš je spíše samotář, občas vyhledává kontakt s okolními kamarády, nebo se k němu přidají sami. Rád s ostatními hovoří o vlacích, vysvětluje, k čemu co je a jak co funguje. Je zapotřebí ho tišit. Když je nervózní, nebo jde do rozhovoru, který mu není po chuti, houpe se v kolenou. Těžce reaguje při jakékoli změně režimu. Ve třídě je třeba Tomáše neustále informovat o tom, co bude následovat.

Lépe se poté na tuto situaci připraví. Když se mu něco nelíbí v komunikaci s vrstevníky, řeší to neadekvátním křikem, občas nadávkami, někdy vztáhne ruku i k uhození. I k asistentce a paní učitelce prohodí sem tam nějaké to vulgární slovo, ale během minuty je schopný přijít znovu se slovy: „Mám tě rád“.

Má obtíže s koordinací pohybu a orientací po prostoru. Jeho pozornost je krátkodobá a nestálá. Když projede vlak, asistentka pedagoga nemá šanci pozornost udržet.

Do okruhu jeho zájmů spadají vlaky, vlaková nádraží. Ví z paměti, v kolik hodin který vlak pojedou. Umí si to odpočítat i na hodinách. Další oblibou jsou pejsci, rád je kreslí, rád si je nechává nakreslit, je nadšený, když si ho může na papíře vybarvit. Mezi další zálibu patří počítání a přiřazování např. barev.

10.1. Individuální vzdělávací plán Tomáš (PAS)

Hlavička tohoto individuálního vzdělávacího plánu opět obsahuje jméno, datum narození, bydliště, třídní pedagog: Mgr. Ludmila Kubecová, asistent pedagoga: Vladislava Šmídová. Plán je rozepsán v několika oblastech. První oblastí, kterou se plán zabývá, je sociální chování. Popisuje Tomášovy pokusy o navázání kontaktu s okolím, větší kontakt s mladšími dětmi, který upřednostňuje. Zmiňuje i to, že by byl Tomáš schopen odejít s cizími lidmi, rád hraje společenské hry a neumí počkat, až na něho přijde

řada. Jako doporučení je v IVP předepsán nácvik her s vrstevníkem, zdravení, oslovení jiných dětí jejich jménem a kooperace s dětmi. V oblasti komunikace je zmíněno, že Tomáš rozumí pojmům stejný, velký, větší, menší. Obtížně chápe pohádky a příběhy. Mluví většinou pomalu, ale hlasitě. Tím dává i najevo, že je ve třídě přílišný hluk. Nadále se bude v této oblasti provádět nácvik vyslovení žádosti a vyčkání na odpověď. Trénovat vyslovení negativního vymezení je také zapotřebí (vadí mi to, nedělej mi to, bojím se..). S Tomášem se i nadále musí procvičovat popis obrázku, jelikož získání této dovednosti pomůže odpovídat na otázky. Stále se musí s Tomášem procvičovat pocity druhých – pomůže mu to pochopit nabídnutí či žádosti ostatních. V části jemné a hrubé motoriky se dozvíme, že Tomáš umí stříhat nůžkami, navlékne korále dle vzoru, napodobí pohyb. Zvládá dobře úkony odpovídající jeho věku. Háže a chytá míč, střídá nohy při chůzi po schodech. Co se týče kresby, preferuje pravou ruku. IVP doporučuje nácvik správného držení tužky. Sebeobsluha je další popsána oblast. Zde Tomáš vyniká v oblékání, to umí sám. Řekne si na wc, umyje si ruce po připomenutí. Používá příbor, ale jeho jídelníček je omezený (nejí maso). Zde je naplánován nácvik jezení neoblíbeného jídla, foukání do bublifuku či brčka, což je stěžejní pro nacvičení smrkání. Poslední odstavec individuálního vzdělávacího plánu je věnován abstraktně vizuálnímu myšlení, kde je zmíněno, že Tomáš zvládá složit puzzle z 12 částí, skládá kostky dle předlohy a přiřadí číslice a písmena. Ani geometrické tvary nedělají problém. Pro další období je zapotřebí procvičovat přiřazování předmětů k číslům a seřazování obrázků dle probíhajícího děje.

10.2. Speciální pomůcky pro Tomáše

Tyto pomůcky jsou v mateřské škole využívány pro práci s Tomášem.

Žetonový motivační systém – využíváme při oblékání a dalších činnostech, které Tomáš zvládá, jen je nutné ho motivovat. Má podobu tabulky s několika kolonkami a na poslední kolonce je nalepen obrázek s odměnou. Tomáš sbírá „žetony“ barevná víčka od PET lahví aby dosáhl odměny. Tyto víčka poté sám dolepuje do kolonek a tím vidí, že se jeho vytoužená odměna blíží. Pozor! Je za potřebí zvolit přiměřený počet políček, aby dítě bylo schopno vydržet, než dostane odměnu. Dítěti takováto odměna musí být vzácná, aby jí chtělo dosáhnout.

Denní režim – slouží k orientaci dítěte, co ho daný den čeká. Jsou to zalaminované kartičky, nalepené na tvrdém podkladu, které si Tomáš po ukončení činnosti odlepí a uloží do košíku. S touto pomocí ví, co už má za sebou a co následuje.

Týdenní režim – opět na tvrdém podkladu nalepené, zalaminované kartičky s jednotlivými dny, jak jdou za sebou a s obsahem obrázků míst a činností, které Tomáše čekají (pondělí – pátek školka, sobota a neděle doma). Lépe si tak osvojí i pojmy včera, dnes, zítra, jednotlivé dny v týdnu.

Kuchyňská minutka – Slouží k časové orientaci a vymezení času pro daný úkol.

11. Rozhovory s rodiči, pedagogy a asistenty pedagogů

Níže jsem se pokusila pomocí rozhovorů zjistit, zda mateřská škola naplnila podmínky integrace v maximální možné míře a zda to bylo přínosné nejen pro integrované děti, ale i pro děti zdravé.

Otázky k rozhovorům s rodiči:

1. Jsou pro Vás podmínky, za jakých je Vaše dítě integrováno, přijatelné?
2. Jaký jste zaznamenal/a pokrok u svého dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?
3. Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by správný vývoj Vašeho dítěte ještě podpořilo? Jakou pomůcku byste doporučila?
4. Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?
5. Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojený/á?
6. Je pro vás ze strany p. učitelky vše v pořádku co se týče komunikace a přístupu?

Otázky k rozhovorům s pedagogy a asistenty pedagogů:

1. Máte ze strany vedení materiální vybavení (odborná literatura, dokumenty) pro integraci ve vaší třídě? Splňovaly vaše znalosti o problematice potřebu pro integraci? Hodil by se vám nějaký kurz navíc?
2. Jaký jste zaznamenala pokrok u integrovaného dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?
3. Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by vám k vykonávání práce chybělo? Jaká pomůcka vám chybí?
4. Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?
5. Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojená?
6. Je pro Vás ze strany rodičů, co se týče komunikace a přístupu, vše v pořádku?

Rozhovor jsem vedla se třemi rodiči integrovaných dětí, se třemi pedagogy a třemi asistenty pedagogů, kteří jsou nápomocni při této práci. To znamená celkem s devíti lidmi, kteří se účastnili průběhu integrace. Rozhovory probíhaly v klidné a přátelské atmosféře. Jako výhodu považuji, že rodiče jsou rádi za poskytnuté vzdělávání v běžné mateřské škole. Pedagogové se se mnou rádi podělili o své postřehy a rodiče mi

s ochotou věnovali svůj čas. Během rozhovoru jsem od nikoho nepocítila nechuť odpovídat na mé otázky. Rozhovory s rodiči probíhaly v příjemném prostředí kavárny, s jednou maminkou jsem mluvila přímo v mateřské škole. S pedagogy a asistenty pedagogů jsem rozhovory dělala opět v mateřské škole, jelikož se jedná o mé kolegyně, nebyl v tom žádný problém. Dotazované jsem vybírala podle toho, zda přišly do kontaktu s inkluzí. Veškeré rozhovory jsem si nahrála pomocí mobilního telefonu a následně je všechny doslovně přepsala (viz příloha č. 4 a č. 5).

Rozbor rozhovorů byl zpracován tak, že jsem každou otázku zvlášť popsala dle výpovědí a zmínila jsem názory jak rodičů, pedagogů tak i asistentů pedagoga. Následně jsem poznatky z rozhovorů sepsala do závěrečného shrnutí.

11.1. Popis a interpretace výsledků

Jsou pro Vás podmínky, za jakých je Vaše dítě integrováno, přijatelné?

Všichni tři dotazovaní rodiče odpověděli, že pro jejich děti bylo připraveno prostředí dle jejich očekávání, popisují vstřícnou a ochotnou spolupráci nejen s paní učitelkou, ale i celým personálem mateřské školy. Za veliký klad považují vstřícnost paní ředitelky, která byla nápomocná při zařizování veškerých dokumentů. Jedna z maminek popisuje radostně, že to s nimi nebylo jednoduché a jsou rádi, že paní učitelky vytrvaly v upozorňování na daný problém.

Máte ze strany vedení materiální vybavení (odborná literatura, dokumenty) pro integraci ve vaší třídě? Splňovaly vaše znalosti o problematice potřebu pro integraci? Hodil by se vám nějaký kurz navíc?

Nikdo z asistentů ani pedagogů neodpověděl tak, že by neměl k dispozici dost odborné literatury, nebo mu chybělo vzdělání, alespoň v podobě kurzů byla snaha. Ba naopak, říká paní učitelka od Štěpána. Dostala k ruce metodiky a odbornou literaturu, co se týče výchovy a vzdělávání dětí s ADHD. Druhá paní učitelka popisuje, že coby vystudovaný speciální pedagog si myslí, že má dost znalostí v tomto oboru. Svou pomoc jí nabízí různá zařízení jako například Sdružení rané péče Soběslav, nebo Appla Tábor.

Asistentka u Adélky hovoří o tom, že by snesla nějaký ten kurz navíc, ale v tu dobu nebyla možnost ho sehnat. Naopak asistentka u Tomáše popisuje, že absolvovala přímo v Apple kurzy dva. A měla možnost si koupit literaturu dle potřeby. Myslím si, že co se týče vzdělání a vybavení odbornou literaturou dostali jak pedagogové, tak asistenti maximální možnou podporu.

Jaký jste zaznamenal/a pokrok u svého dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Ve všech případech se maminky shodly, že k pokroku u jejich dětí došlo obrovským způsobem. Zmiňují především socializaci, základy sebeobsluhy – záchod, koupelna, příbory – chování při jídle, kontakt s vrstevníky. Všechny tři děti udělaly ohromný pokrok i co se týče komunikace, zapojení se do činnosti s ostatními dětmi. Jedna maminka dokonce udává, že měla obavy z toho, že její dítě nebude kolektivem přijato, že si nikdy nenajde kamarády a bude samo. Bylo vidět, že je šťastná, že tomu tak není. „S dětmi si navzájem hodně dávají“, popisuje druhá maminka. I pedagogové a asistenti pedagogů na tuto skutečnost velmi kladně reagují. Zmiňují lepší reakce na režim, řád, pravidla třídy. Celkově u těchto dětí došlo ke zklidnění. Pedagog u Adélky popisuje pokroky ve výslovnosti. Adélka má podle něho větší potřebu se snažit. Zlepšení nastalo i v odhadu svých vlastních možností. „Záchvaty vzteku a neartikulovatelných zvuků vymizely“, popisuje paní učitelka u Tomáše. Asistenti pedagogů se většinou shodují s názory pedagogů. Ovšem si navíc pochvalují lepší výkony v oblasti hrubé a jemné motoriky. Udávají, že děti získávají více samostatnosti. Důležité je, aby integrované děti nenabýly pocit, že asistent je tam jen pro ně. Slouží jako pomoc především pedagogovi. A to se často plete. Díky tomu hůře dochází k pokrokům právě v oblasti samostatnosti.

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco co by správný vývoj Vašeho dítěte ještě podpořilo? Jakou pomůcku byste doporučila?

Pedagogové se v této otázce shodují, že co se týče vybavení, není zatím nic, co by jim chybělo. Jedna z paní učitelek si pochvaluje, že má možnost nové pomůcky stále doplňovat a obohacovat tak třídu. Paní učitelka, u které probíhá integrace Adélky, také

nemá problém s pomůckami. Podotýká, že se pro Adélku nechávala dělat židlička na míru. Snad jen u Tomáše chyběla prvního půl roku paní učitelce místnost, kde by mohli zvládat záchvaty vzteku tak, aby nenarušil úplně chod řízené činnosti v daném okamžiku. Co se týče asistentů, materiál, který je jim poskytnut, splňuje jejich očekávání. Asistentka u Tomáše říká, že si některý z materiálů vyráběla sama, ale s tím, že se počítalo. Díky tomu je to ušité Tomášovi přesně na míru. I rodiče dětí jsou převážně spokojeni. I když matka Štěpána by preferovala zařazení více prvků z alternativních škol. Například opravdové náčiní pro chlapce (kladívko, hřebíčky, ponk), nebo prvky lesní školky, kde mají děti možnost být celý den venku. Ovšem k tomu není školka uzpůsobena. Ale myslím si, že docází ke kompromisu, jelikož má Štěpán možnost v odpoledních činnostech navštěvovat „Malého přírodovědce“. Další z matek se zmínila, že neměla možnost se s pomůckami Adélky ve třídě příliš seznámit. Na ukázkové hodině byla jen jednou. Z rozhovoru s ní jsem vycítila, že by možná uvítala, kdyby bylo těchto hodin nabídnuto více.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

První paní učitelka popisuje, že ji překvapilo přijetí Štěpána do kolektivu dětí. Že bylo doslova nad její očekávání to, jak ho ostatní děti přijaly. Další paní učitelka je nadšená ze zájmu Adélky o učení. Líbí se jí spolupráce s asistentkou, rodiči a je vděčná za pomoc, kterou jí poskytlo sdružení rané péče. Paní učitelku od Tomáše překvapilo, a osobně si z rozhovoru s ní myslím, že i potěšilo, když si rodiče Tomáše přiznali, že je zde nějaký problém. Myslím si, že mohu shrnout, že všem dotazovaným pedagogům se líbí i pomoc asistenta pedagoga. Jelikož vím, že si většina svou práci vyzkoušela i bez něho, jsou za tuto pomoc vděční. Asistenti pedagogů v této otázce mluví o tom, že je mile překvapilo, jak byly integrované děti přijaty do kolektivu. Zmiňují, že se ostatní děti rychle naučily respektovat je s jejich odlišnostmi a považvat tyto individuální projevy za normální. Asistentka od Tomáše ještě dodává, že byla mile překvapena náhlou spoluprací matky Tomáše, když pochopila, že je opravdu něco v nepořádku. Rodiče v této otázce uvádějí například krásný a tolerantní přístup paní učitelky, oceňují, že mají možnost si o všem promluvit se speciálním pedagogem, kterým je vystudovaná jedna z paní učitelek. Matka Tomáše je i očividně ráda za jeho přijetí ostatními dětmi. Pokud to mohu shrnout jsou

dotazování lidé spokojeni jak s přístupem k integraci, tak s přijetím dětí do kolektivů. Je dobře, že se děti seznamují s odlišností, s pomocí pedagogů na nich mohou hledat ty správné výhody a přijímat ji jako běžnou součást života.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojený/á?

Odpověď na tuto otázku byla u většiny dotazovaných velmi stručná. Z řad pedagogů je třeba zmínit lítost paní učitelky, že z důvodu malé finanční podpory asistentů pedagoga mohou být integrované děti v mateřské škole pouze na 4 hodiny denně. Paní učitelka podotýká, že by děti určitě během odpoledních volných činností prohloubily své vztahy s vrstevníky. Asistenti pedagogů nezmiňují nic, s čím by byli nespokojeni, stejně jako většina rodičů. Jedna z matek ovšem uvedla, že není spokojená s častou změnou asistenta, jelikož první asistentka odešla a novou v době nemoci zastupuje paní učitelka. Štěpán se hůř vyrovnává se změnou.

Je pro vás ze strany p. učitelky / rodičů vše v pořádku, co se týče komunikace a přístupu?

„Ano, komunikace s rodiči je velmi dobrá“, odpovídá jedna z paní učitelek. Pedagog od Adélky dodává, že komunikuje pouze s matkou, jelikož otec zde nežije, ale nemůže si na zájem matky stěžovat. Naopak někdy je zapotřebí matku Adélky mírnit. Zvládá bez problémů zařídit veškerou dokumentaci a různá potvrzení, která jsou třeba. Jinou zkušenost popisuje paní učitelka od Tomáše. Říká, že ze začátku to bylo s rodiči hodně těžké. Tomáš byl ve třídě bez asistenta a rodiče si nechtěli nic připustit. „To byla špatná domluva“, podotýká paní učitelka. Naštěstí došlo k obratu a dnes rodiče komunikují bez problémů. Paní učitelka se tedy setkala s oběma variantami. Určitě dělá hodně to, jak k tomu přistupují především sami rodiče, jelikož bez jejich pomoci nelze docílit takových výsledků. Asistenti pedagogů s rodiči přišli do kontaktu až tehdy, když byla jistá diagnostika u těchto dětí. To znamená, že se nesetkali s prvními reakcemi rodičů, a to je odmítnutí přiznat si problém. Komunikaci s rodiči si pochvalují, udávají velký zájem rodičů o pokrok jejich dětí. Co se rodičů týče, ti popisují klidný a milý přístup jak ze strany paní učitelky, tak ze strany asistence. Veškeré připomínky šlo vyřešit v klidu a

s úsměvem. Jakýkoli dotaz byl vždy zodpovězen. Jeden z rodičů říká, že u nich nastaly trochu obavy, když jim paní učitelka při jejich každodenním kontaktu řekla, že dojde ke změně asistenta. „Asistentka Vladka byla opravdu super“, popisuje matka. „Nakonec jsem byla ale ráda, že ke změně došlo. Zase to byl pro Adélku jiný náboj. Z pohledu rodiče se více bojím takovýchto změn, ale komunikace s paní učitelkou a asistentkou mě uklidnila“. Ze strany rodičů jsou všichni s komunikací a přístupem spokojeni, ani paní učitelky neměly výrazný problém. Samozřejmě víme, že si člověk nerad připouští, když není něco v pořádku s jeho vlastním dítětem. Je to bohužel období, kterým si musí projít každý rodič nejen u integrovaných dětí. A čím dříve si s ním poradí, tím lépe pro dítě a samotný proces zapojení do běžné mateřské školy.

11.2. Shrnutí

Z rozhovorů, které měly objasnit, zda je běžná mateřská škola Pohádka schopna integrace v takovém rozsahu, abychom mohli mluvit o inkluzi, jsem dostala informace, které mě přesvědčily, že jsme schopni takového to stupně začlenění. Ověřila jsem si, že především záleží na tom, s jakým přístupem se k tomu staví pedagogové a asistenti pedagogů. Je důležité, aby integrované dítě nebrali jako jiné, ale jeho individualitu považovali za normální a přínosnou pro ostatní. Pak z jejich strany může začlenění fungovat. Tyto rozhovory mi přiblížily, že je důležité to, jak jsou pedagogové podporováni. A to nejen ze strany zaměstnavatele, ale také ze strany vedení školy a především ministerských orgánů. Když jim umožníme vhodné podmínky, udělají vše, co je v jejich silách, aby se docílilo maximálního začlenění dítěte do kolektivu. Chápu, že se jedná o zcela nový pohled na tyto děti, který ještě veřejnost nepřijala za svůj, ale vědí, že výchovou ostatních dětí k ohleduplnosti a respektování odlišností—získají podporu veřejného mínění. Během své bakalářské práce jsem se setkala se třemi pedagogy a třemi asistenty pedagogů, kteří bojují za podporu inkluze v běžných mateřských školách, protože si myslí, že to má smysl. Ujistila jsem se, že rodiče integrovaných dětí jsou vděční za tuto možnost, která jim byla nabídnuta a že zařazení dítěte do mateřské školy vnímají pozitivně. Dovtípila jsem se, že jsou sami rodiče z přijetí svých dětí vrstevníky mile překvapeni. Uvědomuji si tedy, že respektující přístup není samozřejmostí a mohou nastat i situace, kdy se jejich dítě dostane s vrstevníky do konfliktu. Čeká je nelehká

cesta i co se týče náhledu široké veřejnosti. Myslím si, že vědí, že za úspěchem přijetí kolektivu jsou šikovné ruce paní učitelek, které vytváří přátelské prostředí, které učí děti odlišnost přijímat. Rodiče jsou dle rozhovorů spokojeni i s komunikací paní učitelek. Materiály a pomůcky, které jim škola nabízí, jsou pro ně dostačující a když mají možnost, neváhají také osobně škole přispět. Myslím si, že i to značí, jak je pro ně možnost začlenění do běžné mateřské školy důležitá. Z rozhovorů je viděn i kladný přístup specializovaných center, která jsou připravena pomoci nejen pedagogům, asistentům, ale i rodičům integrovaných dětí.

12. Závěr

Ve své práci jsem se věnovala otázkám, které měly objasnit, do jaké míry může být běžná mateřská škola pomocí integrace inkluzivní. Pokusila jsem se zjednodušeně popsat projekt, který podporuje inkluzi v běžné mateřské škole Pohádka. Pomocí nastínění jednotlivých tří případů integrace tzn. dítě s vývojovou dysfázií, dítě s poruchou autistického spektra a dítě s ADHD jsem se snažila dokázat pokrok, kterého bylo docíleno zařazením těchto dětí do běžné mateřské školy. Samozřejmě že při počtu 26 dětí ve třídě není možné věnovat každému dítěti dostatek prostoru, individuálního přístupu, pochopení, nebo upozornění na chybu. Nyní budeme mluvit o dětech, které naši pomoc potřebují mnohem více, je třeba jim věnovat více času a k tomu je zapotřebí menší skupina dětí. Aby k takovému individuálnímu přístupu k dětem mohlo docházet, je nutno snížit počet dětí ve třídě a zajistit asistenta pedagoga. Proto jsem v teoretické části popsala samotného asistenta a jeho hlavní činnosti. Zaměřila jsem se na popis, obsah, a doporučenou strukturu individuálního vzdělávacího programu, který napomáhá k individuálnímu přístupu. Přeji si, aby toto současné nadšení paní učitelek začleňovat děti se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné mateřské školy Pohádka neustalo, protože v tom vidím smysl. Díky rozhovorům jsem pochopila, že ani pedagogové nebo asistenti pedagogů neberou tento problém na lehkou váhu a snaží se k němu přistupovat zodpovědně a s respektem. V jejich povědomí je i fakt, že to nejsou pouhé tři roky, které si společně s dětmi „*protrpí*“ ve školce, ale nastartují tak těmto dětem úplně jiný pohled do života. Vybaví je nespočtem zkušeností, ač jsou dobré, nebo špatné, se kterými by se třeba jinak neměly šanci setkat. Během bakalářské práce jsem si uvědomila, jakou velkou změnou procházejí děti, ale i pedagogové. Jaký vliv má na děti změna prostředí, náhlý kontakt s vrstevníky v tak veliké míře. Jak je pro ně obtížná adaptace na vše nové kolem nich a že je důležité jim poskytnout veškeré možné podpůrné prostředky, abychom jim to usnadnili. Je to nelehký úkol. V rozhovoru jsem si ověřila, že hodně záleží především na komunikaci, a to nejen mezi odborníky a pedagogem, ale především mezi paní učitelkou a rodiči. Když spolu budou všichni spolupracovat, máme nakročeno k tomu, že se nám to povede. Téma inkluze je pro společnost pořád velké sousto a najde se mnoho lidí z řad veřejnosti, které ji vyloženě

zavrhují. Já si ovšem myslím, že se mi povedlo dokázat, jaké pokroky v této oblasti děláme. Bude to ještě dlouhá cesta k jejímu naplnění.

13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

ANDERLIKOVÁ, Lore. *Cesta k inkluzi: úvahy z praxe a pro praxi*. 1.vyd. Praha:Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-765-1.

DE CLERCQ, Hilde. *Mami, je to člověk, nebo zvíře?: myšlení dítěte s autismem*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, 102 s. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 978-80-7367-888-3.

HÁJKOVÁ, Vanda. *Inkluzivní vzdělávání*. 2010. Praha: Grada, 2011, 224 s. ISBN 978-80-247-3070-7.

Informatorium 3 - 8: *Inkluze v otázkách a odpovědích*. Praha: Portál, 2016, (2), 2-30. ISSN 1210-7506.

Inkluze, inkluzivní vzdělávání. [online]. 2012 [cit. 2016-03-13]. Dostupný z: www.inkluzce.cz

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Máte neklidné, nesoustředěné dítě?: metody práce s dětmi s LMD (ADHD, ADD) především pro učitele a vychovatele*. 2. vyd. Praha: D + H, 2007. ISBN 978-80-903869-1-4.

KATZOVÁ, Pavla. Inkluzivní novela školského zákona. *Poradce ředitelky mateřské školy*. Praha: FORUM, 2016, 5(6), 2-30. ISSN 1804-9745.

KOCUROVÁ, M. *Komunikační kompetence jako téma inkluzivní školy*. 1.. vyd. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002, 416 s. ISBN: 80-86473-23-6.

LECHTA, Viktor (ed.). *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.

PENÍŠKOVÁ, Ingrid. Efektivní pomoc pro děti s poruchou autistického spektra. *Integrace a inkluze ve školní praxi*. Praha: FORUM, 2014, 2(3), 2-31. ISSN 2336-1212.

POLÁKOVÁ, Hana. Integrace a inkluze ve světle stěžejních právních předpisů. *Integrace a inkluze ve školní praxi*. Praha: FORUM, 2013, 1(1), 3-23. ISSN 2336-1212.

POLÁŠKOVÁ, Lenka. Využití Gardnerovy teorie mnohočetné inteligence. *Poradce ředitelky mateřské školy*. Praha: FORUM, 2016, 5(6), 2-30. ISSN 1804-9745.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-00-5.

SCHOPLER, Eric. *Strategie a metody výuky dětí s autismem a dalšími vývojovými poruchami*. 2011. Praha: Portál, 2011, 232 s. ISBN 978-80-7367-898-2.

ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-546-6.

TREFILOVÁ, Alexandra. Hyperkinetická porucha chování. *Integrace a inkluze ve školní praxi*. Praha: FORUM, 2014, 2-23. ISSN 2336-1212.

UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1074-4.

VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0698-5.

VALENTA, Milan. *Psychopedie: [teoretické základy a metodika]*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Parta, 2009. ISBN 978-80-7320-137-1.

VRÁNOVÁ, Milena. Účinná pomoc dítěti s vývojovou dysfázií. *Integrace a inkluze ve školní praxi*. Praha: FORUM, 2014, 1(10), 2-23. ISSN 2336-1212.

ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci]*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011, 207 s. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 978-80-262-0044-4.

14. Seznam příloh

Příloha č. 1: Plánování podle teorie rozmanitých inteligencí H. Gardnera

Příloha č. 2: Doporučená struktura IVP

Příloha č. 3: Individuální vzdělávací plány integrovaných dětí

Příloha č. 4: Rozhovory s pedagogy a asistenty pedagogů

Příloha č. 5: Rozhovory s rodiči integrovaných dětí

Příloha č. 6: Souhlas s použitím projektu Mateřské školy Pohádka v bakalářské práci

Příloha č. 1.

Plánování podle teorie rozmanitých inteligencí H. Gardnera

Typ inteligence	Charakteristika	Potřeby a záliby
VERBÁLNÍ	Schopnost ovládnout a obsáhnout všechny stránky jazyka	Čtení, psaní, vyprávění příběhů, slovní hry, rozhovory
LOGICKO – MATEMATICKÁ	Schopnost uvažovat logicky, systematicky, vědecky	Manipulace s předměty, bádání, pokusy, řešení logických úloh, skládanek, hlavolamů, technické zájmy
PROSTOROVÁ	Schopnost přesně postřehnout, pochopit, uložit do paměti a vybavit si tvary, uspořádání předmětů v prostoru, orientace v prostoru	Modelářství, návrhářství, vizuální znázorňování, skládačky, ilustrované knihy, návštěvy muzeí výtvarného umění
HUDEBNÍ	Schopnost porozumět rytmickým a intonačním modelům hudby, kvalitám tónů a zvuků, schopnost pamatovat si informace ve zvukové podobě	Zpívání, pískání, broukání, vytukávání rytmu, prozpěvování během dne, poslech hudby, hra na hudební nástroj
TĚLESNĚ – KINESTETICKÁ	Schopnost velice obratně používat svého těla jak pro sebevyjádření, tak pro činnosti zaměřené k určitému cíli (sport, herectví), schopnost dovedně zacházet s předměty.	Tanec, pohybové aktivity a sport, hraní rolí, dramatické umění, aktivní fyzické zapojení do činností, dotykové zkušenosti, „kutilství“
INTERPERSONÁLNÍ	Schopnost všímat si chování a pocitů jiných lidí, rozpoznat a chápat rozdíly v jejich temperamentu, schopnostech, pohnutkách a náladách	Vedení, organizování, shromažďování, návštěva společenských akcí, kolektivní hry, týmová práce, přátelské rozhovory
INTRAPERSONÁLNÍ	Schopnost rozvíjet a ovládat vlastní pocity a prožitky, porozumění svému vlastnímu JÁ	Meditování, snění, klid na samostatné uvažování a plánování, nezávislost, vyhraněnost názorů a koníčků
PŘÍRODNÍ	Schopnost vnímat energie, intuice, „šestý smysl“, zvýšená citlivost k percepci přírodních jevů a schopnost učit se z nich	Pobyt v přírodě, životní styl, který je v souladu s prapodstatou člověka, zájem o literaturu a praktiky opírající se o holistický přístup k životu a zdraví

Příloha č. 2: Doporučená struktura individuálního vzdělávacího plánu

a) Škola vyplňuje tyto údaje:

- Název a adresu školy
- Jméno a příjmení dítěte, datum narození, bydliště
- Třidu, školní rok
- Povolení vzdělávat dítě dle IVP ze dne..
- Zpráva o dítěti (zdůvodnění IVP)
- Specifika, jechž se týká změna v IVP
- Školská a zdravotnická zařízení, která se podílejí na péči o dítě (SPC, PPP, střediska výchovné péče, odborní lékaři)

b) Školské poradenské zařízení vyplňuje:

- název a adresu školského poradenského zařízení
- jméno a příjmení dítěte, datum narození, bydliště
- vyšetření dne..., kontrolní vyšetření dne...
- výsledky vyšetření dítěte ve školském poradenském zařízení, které budou obsahovat druh postižení, speciální vzdělávací potřeby, specifika práce s učivem, způsob poskytování individuální péče apod.
- podpis a razítko se jménem a příjmením odpovědného pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, kontakt

c) Pedagog vyplňuje:

- školní vzdělávací program, dle kterého se žák vzdělává
- jméno a příjmení dítěte
- třída, školní rok
- jméno a příjmení pedagoga
- vstupní pedagogická diagnostika
- priority dalšího vzdělávání a rozvoje dítěte
- Organizace výuky – zda je dítě zařazeno do individuální skupiny, integrace v běžné třídě, apod.
- Pedagogické postupy, které bude pedagog využívat – např. názornost, střídání učebních činností, reedukační metody, kompenzační techniky, apod.

- Používané učební materiály a speciální pomůcky (didaktické i kompenzační pomůcky, které dítě potřebuje)
- Personální zajištění vzdělávání dítěte (potřeba dalšího pedagogického pracovníka, nebo další osoby podílející se na práci s dítětem – osobní asistent, asistent pedagoga, apod..)
- Časový a obsahový plán vzdělávání – období, pro které je IVP vypracován a předpokládané individuální výstupy dítěte za dané období (čeho by mělo dítě dosáhnout)

Příloha č. 3: Individuální vzdělávací plány integrovaných dětí

Jméno: Štěpán

Datum narození: Prosinec 2009

Bydliště: -----

Škola: MŠ Planá nad Lužnicí

Třídní učitelka: Hana Vlková

Pedagogický asistent: Bc. Světlana Kostrounová

Závěr z vyšetření v PPP: Na základě vyjádření pedopsychiatra a neurologa, s přihlédnutím k anamnestickým údajům a vzhledem k pozorování dítěte při návštěvě rodiny v PPP, uzavíráme prozatím se závěrem: ADHD porucha pozornosti s hyperaktivitou. Nerovnoměrný psychosociální vývoj.

Konzultant: PhDr. Dana Šrámková

Oblast biologická – dítě a jeho tělo

Pedagogická diagnostika učitele:

- má problémy s hrubou motorikou a prostorovou orientací
- držení lžice se zlepšilo, zvládá dobře držení příboru
- zvládá sebeobsluhu, stará se o osobní hygienu, umí stolovat, postarat se o své osobní věci, umí se oblékat a obouvat
- postará se o hračky, pomůcky, uklidí po sobě, rád pomáhá učitelce
- stále podceňuje nebezpečí vůči sobě i ostatním
- s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, nástroji, sportovním náčiním a nářadím zachází neobratně, držení je křečovitě, pohyby nekoordinované

Plán pro další období:

- Cvičit hrubou motoriku a prostorovou orientaci
- Cvičit jemnou motoriku, koordinaci ruky a oka – lepší se
- Snažit se o to, aby si více uvědomoval, co prospívá a co škodí zdraví a jaké chování neohrožuje zdraví, bezpečí a pohodu jeho i druhých

Oblast psychologická – dítě a jeho psychika

Pedagogická diagnostika učitele:

- Dobře, bez zábran komunikuje s dospělými i dětmi
- rozumí slyšenému
- dokáže sledovat i vyprávět příběh, popsat situaci
- rád se zapojuje do činností s kolektivem dětí ve třídě – do cvičení, řízených her, výukových programů, při volných hrách spíše pozoruje a „navštěvuje“ ostatní děti
- dobře rozumí pokynům, vyžaduje zdůvodnění a pak je splní
- zajímají ho rušnější, pohybové aktivity, tvoření velkých staveb, malování velkých objektů
- potřeba krátkého odpočinku není tak častá, některý den není vůbec
- pozornost a vytrvalost je zatím krátká / 3-5 minut/
- nedělá mu potíže dodržovat denní režim

Plán pro další období:

- rozvíjet smyslové vnímání, paměť, pozornost
- při činnosti, která ho zaujme, vydrží až 10 minut pracovat
- posilovat zvědavost, tvořivost, zájem o učení
- rozvíjet schopnost sebeovládání – bez problémů
- rozvíjet schopnost vytvářet citové vztahy – snaží se

Oblast sociální – dítě a ten druhý

Pedagogická diagnostika učitele:

- umí požádat kamaráda, učitelku
- dokáže počkat na reakci druhého
- přirozeně komunikuje s učitelkou, asistentkou a respektuje je
- zná pravidla vzájemného soužití a chování, potřebuje je připomínat
- zajímá se o potřeby druhých, učí se na ně správně reagovat
- s ostatními dětmi spolupracuje obezřetně s ostychem
- bez zábran navazuje kontakty s neznámými dětmi, staršími i dospělými osobami

Plán pro další období:

- dbát o dodržování pravidel vzájemného soužití a chování
- pěstovat citlivé a ohleduplné chování, ohled na druhé, soucit, nabídnutí pomoci
- posilovat odvalu a sebevědomí při spolupráci s ostatními
- učit ho opatrnosti při kontaktu s cizí osobou

Oblast sociokulturní – dítě a společnost

Pedagogická diagnostika učitele:

- aktivně přijímá poznatky o světě lidí, o prostředí, ve kterém žije
- zná pravidla společenského chování/zdravení, děkování, uposlechnutí pokynu, apod.
- dobře se adaptoval na životě ve třídě, zvládá změny v prostředí a provozu třídy
- nedaří se vždy šetrně zacházet s hračkou, pomůckou, knížkou, apod.

Plán pro další období:

- dbát o dodržování pravidel společenského chování
- vést k šetrnému zacházení s hračkami, pomůckami, knihami, apod.
- rozvíjet povědomí o literatuře, umění, hudbě

Oblast environmentální – dítě a svět

Pedagogická diagnostika učitele:

- se zájmem přijímá poznatky o prostředí, ve kterém žije, povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o lidské činnosti

Plán pro další období:

- prohlubovat poznatky o světě
- praktickými činnostmi vést k ochraně přírody / sázení a péče o rostliny, apod.
- naučit se rozlišovat, co je škodlivé a prospěšné přírodě, prostředí, zdraví

Spolupráce s rodinou:

- funguje na základě každodenního kontaktu pedagoga s rodičem, otevřenosti, vstřícnosti a porozumění

- konkrétní potřeby, problémy, změny řešíme společně ihned
- mateřská škola nabídne rodičům pravidelné konzultace 1x za měsíc

Obecné metody a přístupy (doporučení z PPP):

- zajistit klidné prostředí, dohled, usměrňování aktivity dítěte, udržovat častý kontakt s dítětem
- střídat činnosti, aby se udržel zájem dítěte, pracovat v režimu „krátce a často“
- povolovat změny polohy, nechat dítě krátce odpočinout, ale vždy vést k dokončení činnosti
- důležitý je dostatek pohybu, který hyperaktivní dítě potřebuje (uvolňuje to vnitřní napětí dítěte)
- usměrňovat přívod podnětů, vybírat pouze ty, které jsou nutné pro danou práci nebo hru
- vytvořit určitý řád, zachovávat pravidelnost v organizaci činností
- zachovávat vstřícnost, klid, trpělivost, důslednost
- soustředit se na kladné stránky osobnosti dítěte a oceňovat je, nechávat je zažít úspěch, chválit, povzbuzovat, ocenit snahu
- pokyny zadávat jednoduše, jasně, přehledně (dítě musí vždy přesně vědět, co se od něho požaduje)
- slovní pokyny musí být přiměřené věku, nejlepší je doplnit je praktickým příkladem
- provádět vždy jen jednu činnost, nerozpracovávat více věcí najednou
- podle potřeby rozdělit činnost na menší dílčí kroky, průběžně kontrolovat pochopení a plnění zadaného úkolu
- vytvořit a dodržovat určité stereotypy při přípravě na svačinu, na oběd, na vycházku, aby tyto činnosti probíhaly vždy přibližně stejným způsobem
- netrestat za impulzivní jednání – dítě zpravidla není schopné tyto reakce ovládnout (účinnější bývá chválit za správné jednání a chování)
- pokud dojde k afektivnímu výbuchu, osvědčuje se nechat jej proběhnout a odeznít (zajistit bezpečnost dítěte a ostatních dětí), teprve následně, když se dítě zklidní, se pokusit vysvětlit, jaké chování je v takové situaci správné.
- posilovat soustředění a vytrvalost pomocí her a relaxačních cvičení

- výkony dítěte hodnotit shovívavě, ocenit snahu, nesrovnávat jeho výsledky s výkony ostatních dětí, sledovat pokroky, drobné úspěchy, chválit, povzbuzovat

Pracovní materiály pro Štěpána (doporučení z PPP):

Bednářová, J.: Co si tužky povídaly (gramofonová cvičení 4-6let), Computer Press, Brno

Bednářová, J.: Počítání soba Boba 1. (rozvoj matem. Schopností a logiky 3-5let), Computer Press, Brno

Pracovní sešity z nakladatelství Nomiland: Vítej ve školce, Beruška, Malý předškolák poznává, Malý předškolák počítá, Písanka malého předškoláka

Šimonovi pracovní listy, Portál, Praha: Celkový rozvoj, dokreslování, uvolňovací cviky

Logopedické pomůcky: logopedické pexesa, výukové logopedické kartičky (porozumění řeči s piktogramy atd.), soubory obrázků (např. katalog obrázků pro rozvoj slovní zásoby)

Pro Štěpána je doporučen pedagogický asistent, snížení počtu žáků ve třídě není nutné.

Při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb lze spolupracovat s PhDr. Danou Šrámkovou z PPP České Budějovice, pracoviště Jindřichův Hradec

Jméno: Tomáš

Datum narození: Leden 2007

Bydliště: -----

Škola: MŠ Planá nad Lužnicí

Třídní učitelka: Mgr. Ludmila Kubecová

Pedagogický asistent: Vladislava Šmídová

Sociální chování

- Tomáš vybízí ke společné činnosti, dokáže si říci o pomoc, utěší dospělého.
- Má zájem o ostatní děti, ale neví, jak je kontaktovat. Více si rozumí s mladšími dětmi. Odešel by s cizím člověkem. Mazlí se s rodiči
- Neumí počkat, až na něj přijde řada. Hraje společenské hry (pexeso, člověče nezlob se), obtížně zvládá prohru

Plán pro další období

- Návčik hry s vrstevníkem: např. stavění z lega, vaření v kuchyňce, atd. Zpočátku bychom měli být dítěti nápomocni a pomáhat mu vykomunikovat to, co potřebuje a předcházet tak konfliktům a nedorozuměním (oslovit druhé dítě a požádat ho o něco, zeptat se, jestli to může postavit tak a tak atd.)
- Návčiky zdravení (s dospělými, s dětmi) – využít k tomu i prostředí ve školce, občas vyžaduje pozdrav, někdy neodpoví
- Návčiky oslovení ostatních dětí ve školce jménem
- Rozvíjet při hře, společných činnostech v MŠ jednoduchou kooperaci s dětmi (např. předávání míče v kruhu apod.)
- Osvojení se prosím, děkuji, většinou použije

Komunikace

- Porozumění řeči: rozumí pojům stejny, jiný větší, menší. Má obtíž s porozuměním pohádek, příběhů. Nerozumí pojům včera, dnes, zítra. Rozumí vtipu. Receptivně pozná některé číslice a písmena. Když je ve třídě, vyžaduje ticho, Tomáš začne hlasitě mluvit
- Verbální vyjadřování: Tomáš mluví většinou pomalu a hlasitě. Je schopen verbálně vyjádřit své potřeby a přání. Správně používá předložky. Nepočítá předměty. Neodpoví na otázky týkající se času. Nevypráví, co se událo v minulosti, nevypráví podle obrázku. Pojmenuje některá čísla a písmena. Neumí požádat druhé dítě o půjčení hračky.
- Neverbální vyjadřování: vyjádří souhlas kývnutím hlavy, používá gesta
- Je za potřebí na Tomáše mluvit v kratších větách, nazahlcovat pokyny a informacemi. Dát mu dostatek času na zpracování a vykonání informace

Plán na další období

- Návčik funkční komunikace – **vyslovení žádosti** – naučit Tomáše vyslovit žádost: oslovení + počkat až se na nás druhý podívá + oční kontakt + vyslovit žádost (doporučujeme použít sloveso „můžu“) + počkat na odpověď.
- Návčik funkční komunikace – **vyslovení negativního vymezení** – „vadí mi to“, „bojím se“, „nedělej to“, „můžeš se kousek uhnout? Atd. – nejlépe nacvičovat

v konkrétních situacích, když vidíme, že by dítě mohlo některé negativní vymezení použít a neumí to. Našeptávat dítěti tyto fráze, které samo neřekne.

- Odpovědi na otázku – pro dítě s autismem je těžké porozumět otázce a najít na ní odpověď, doporučujeme dát dítěti dostatek času na odpověď a pomoci mu s obrázky nebo fotografiemi, náhodnými otázkami, např. „kdo byl dnes ve školce?“ (nabídnout fotografie dětí, procvičujeme tím i současně jména dětí), „co jsi dělal ve školce?“ (fotografie činností ze školky) atd.
- **Popis obrázku** – nácvik této dovednosti pomůže dítěti odpovídat na otázky (viz. Předchozí nácvik), např. otázka „kdo + co dělá“
- Pochopit nabídnutí – „můžu ti nabídnout bonbón?“, „chceš...?“, „vezmi si“ apod.
- Verbální vyjadřování pocitů – jednoduché příběhy podpořené obrázky (lze ukázat v APLA), co se stalo na obrázku, jak se kdo cítí a proč
- Jednotlivé činnosti poskládejte tak, jak jdou daný den za sebou. Pokud je činnosti ukončená, dá Tomáš kartičku hotové činnosti do připravené krabičky (košíku) podívá se, co ho čeká dalšího.

Imitace

- Tomáš postaví most podle modelu, navlékne korále podle vzoru, napodobí pohyby, po předvedení přeloží papír, nenapodobuje užívání domácích předmětů, při hře nenapodobuje domácí práce. Po předvedení napodobí hru s maňáskem. Zopakuje krátkou větu, řadu čísel.

Jemná motorika

- Zvládá úkony odpovídající jeho věku, stříhá nůžkami, pracuje s lepidlem, modeluje z modelíny. V některých pohybech je ještě neobratný.

Hrubá motorika

- Zvládá úkony odpovídající jeho věku. Hází a chytá míč, kope do míče, střídá nohy při chůzi do schodů. Poslední rok se dle rodičů velmi zlepšil, před rokem ještě nevylezl na průlezku.

Grafomotorika a kresba

- Zvládá úkony odpovídajícího věku. Preferuje pravou ruku. Učí se správnému držení tužky. Nenamaluje postavu bez vzoru. Nakreslí geometrické tvary dle vzoru, vybarví je.

Plán pro další období

- Upevňování správného držení tužky
- Vybarvování obrázku – od jednodušších (např. geometrické tvary) k složitějším
- Dokreslování obrázku – obličej, paprsky na sluníčku,.....
- Rozvoj spontánní kresby – nácvik kresby postavy, strom,.... Doporučuji využít tzv. kalendářovou metodu – na první list lehce nakresli tužkou postavu a tlustou čarou zvýrazni pusu, pokračovat dále i s dalšími částmi

Sebeobsluha

- Tomáš má omezený jídelníček – nejí maso (řízek a kuřecí maso ano), má rád suchá jídla, polévky
- Jí lžící, někdy vidličkou, je dokrmován – pomáhá, když u toho mamka dělá legraci, v MŠ sní více sám. Nepoužívá příborový nůž.
- Sám se svlékne, oblékne se sám, ale je zapotřebí mu říkat, co si má obléknout jako první, dopomoci např. se zapnutím mikiny, bundy
- Řekne si na WC, dojde si, vyžaduje utření po velké.
- Vyčistí si ledabyle zuby, je zapotřebí je dočistit
- Koupání a mytí – umyje si ruce sám (je zapotřebí připomenout), umyje si obličej, jinak koupají rodiče, nemá rád mytí hlavy.

Plán pro další období

- Nácvik jzení neoblíbeného jídla: před Tomáše dát odměnu do krabičky (např. jeden dílek čokolády), až si dá jednu lžící, dostane odměnu. Pokud bude ochoten na to přistoupit, můžete počet soust zvyšovat. Počet soust můžeme znázornit i počtem žetonů (např. víčka od PET láhví), které po snědení lžící lepíme na volná pole (např. tři volná pole na víčka a za nimi obrázek čokolády).
- Nácvik foukání – do bublifuku, do vody brčkem, sfouknutí svíčky – je předpokladem pro nácvik smrkání

- Návčik smrkání – foukání nosem do zrcátka: dětem se líbí zamlžení zrcátka foukání nosem na papírové kuličky na stole, nejprve jednou a pak druhou nosní dírkou, odfukování peříček z dlaně nosními dírkami

Zrakové, sluchové a taktilní vnímání

- Zvládá úkony odpovídající jeho věku.

Abstraktně vizuální myšlení

- Zvládá úkony odpovídající jeho věku. Složí puzzle ze 12 částí, správně umístí dopravní prostředky, kam patří (letadlo, auto, loď), skládá kostky dle nakreslené předlohy, přiřazuje obrázky lišící se v detailech. Přiřadí číslice a písmena. Seřadí geometrické tvary dle algoritmu. Neseřadí obrázky dle probíhajícího děje.

Plán pro další období

- Přiřazování číslic a písmen - krabici (např. víko od bot) rozdělte na tři části, vlevo dejte čísla, doprava nalepte vzory čísel, úkolem bude přiřazovat číslice z levé části do pravé. Taktéž s písmeny
- Přiřazování předmětů k číslům – do levé části krabice dejte předměty (např. kostky), do pravé části nalepte zpočátku čísla 1 a 2, úkolem je přiřadit správný počet předmětů k číslům
- Seřazení obrázků dle probíhajícího děje – krátký příběh (např. holka navléká korále), složit rozstříhané kartičky.

Jméno: Adélka

Datum narození: Květen 2007

Bydliště: -----

Škola: MŠ Planá nad Lužnicí

Třídní učitelka: Mgr. Ludmila Kubecová

Asistent pedagoga: Kateřina Eremiášová

Oblast biologická – dítě a jeho tělo

Podpořit vnímání vlastního těla pobytem v kuličkovém bazénku, možno doplnit masáží zad a končetin pomocí míčků

- Trénovat pohyb po určené dráze (po provázku, slalom mezi molitánky,....)
- Podpořit manipulaci s přírodními materiály (kresba klacíky, stavba z písku, sochy ze sněhu....)
- Rozvíjet sluchové rozlišování – asistent pedagoga vyslovuje podobně znějící slova a Adélka hledá odpovídající obrázky.
- Připomínat správné sezení na podlaze – ne nohy stočené do stran
- Rozvoj sebeobsluhy – dbát na maximální samostatnost Adélky při převlékání,
- Stolování a hygieně – dopomoc pouze u vázání kličky, jinak pouze slovní vedení
- Rozvoj jemné motoriky – manipulace s drobnými předměty (korálky, stavebnice)
- Po schodech asistent pedagoga jde pod Adélkou, když je ukázněná zvládá bezpečně sama
- Podpořit uvědomění si vlastního těla – nechat Adélku ukazovat části těla, spojit to s kresbou postavy
- Nápodoba pohybu podle vzoru – dopomoc při zdravotním cvičení, aby Adélka cvičila podle vzoru, sledovala předcvičující
- Rozlišení zdravých a nezdravých potravin
- Procvičování mluvidel
- Když se snaží (nedělá úmyslné hlouposti) zvládá téměř vše

Oblast psychologická – dítě a jeho psychika

- Podpořit schopnost odhadnout své vlastní schopnosti (přidat si tolik jídla, kolik opravdu sní, brát si do třídy takové a tolik hraček, kolik jich uhlídá (výrazné zlepšení), zvolit správnou rychlost chůze, zejména po schodech)
- Rozvoj grafomotoriky – správný úchop při psaní, používat trojhranné pastelky
- Využívat větší formát papíru a samostatnou volbu barev Adélkou (silný štětec, prstové barvy)
- Využívat malování barevnou kuličkou, válcem, štětcem, prstovými barvami
- Rozvoj řeči za pomoci obrázků, tvorba vět ze tří až čtyř slov, popis obrázku

- Rytmizovat slova, říkanky, písně (vytleskávání slabik, využití Orfových nástrojů)
- Gymnastika mluvidel – procvičování
- Využívat uvolňovací grafomotorická cvičení při křečovitém držení tužky
- Třídění písmenek (vyhledat stejná ke vzoru)
- Vyžadovat po Adélce lepší vyslovení slova, když se vyslovuje hůř, než to umí – asistent pedagoga předříká, Adélka zopakuje
- Nacvičovat poznávání barev na různých předmětech, aby nedocházelo k fixaci barvy na předmět (žlutá, ne sluníčková)
- Počítání do deseti, přiřazovat číslice a počet předmětů, využívat učení více smysly (číslici namalovat, vymodelovat, vyšlapat do sněhu)
- Počty využívat v praxi (Adélko, přidej čtyři skoky)
- Sledování řádku zleva doprava
- S několika písmeny pracovat podobně jako s číslicemi, k písmenu přiložit a jmenovat věci, které na ně začínají (M – medvěd, míč)
- Naučit psát tiskacím písmem Adélčino jméno
- Osvojení základních geometrických tvarů, využít kreslení, modelínu, různé materiály, třídění, přiřazování ke vzoru, magnetickou stavebnici
- Skládání rozstříhaných obrázků z 6-8mi částí
- Navazovat s Adélkou často verbální kontakt (Jak ses měla?, Co jsi dělala?, apod.), motivovat k mluvě
- Motivovat Adélku k dokončení započaté činnosti
- Rozlišení základních prostorových, směrových a časových pojmů (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, na, u, vedle, mezi, teď, dnes, ráno, večer, včera, zítra, jaro, léto, podzim, zima, rok)
- Verbalizovat s Adélkou emoce (To se mi líbí., Kája mě naštvál., apod.)
- Pomoci Adélce přijmout ocenění i neúspěch
- Trvat na respektování dohodnutých pravidel (hračky se neberou na vycházku, jí se u stolu, ...)

Oblast sociální – dítě a ten druhý

- Rozlišovat pojmy dávám Ti a půjčuji Ti
- Při navazování kontaktu nacvičit: oslovení + jednoduchá věta

- Při vhodných příležitostech využívat slova prosím a děkuji
- Trvat na pozdravu a rozloučení s rodiči, pedagogy, dětmi, s pedagogy pozdrav dobrý den, na shledanou
- Při emotivním křiku se zeptat Adélky: „Komu jsi to chtěla říct?“, vyčkat na odpověď, pak: „Co jsi mu chtěla říct?“ a podle potřeby dopomoci situaci domluvit
- Podpořit rozlišování, se kterým dospělými je vhodné navazovat kontakt a na které je třeba dát si pozor

Oblast sociokulturní – dítě a společnost

- Podpořit rozlišení běžných projevů neverbální komunikace
- Poskytovat Adélce maximální kladnou odezvu, když druhého osloví, poděkuje apod.
- Seznamování s kulturními zařízeními (návštěva knihovny, divadelního představení, apod.) a správným chováním v nich

Oblast environmentální – dítě a svět

- Podpořit cit pro čisté a upravené prostředí a ukázat možnost, jak k němu dospět (bundu dát na háček, uklízet hračky)
- Podpořit vnímání změn v přírodě probíhajících podle ročních období
- Osvojení si dovedností důležitých pro vlastní bezpečnost (běhat pouze ve volném prostoru, nahlásit učitelce mokro v umývárně,...)

Přístup k dítěti

- Zachovat klid, trpělivost, nezvyšovat hlas
- Stanovit hranice a důsledně je dodržovat
- Pozitivně oceňovat sociálně přiměřené chování, dobrou výslovnost a všechny pokroky

Doporučená literatura

- Pro výtvarnou oblast publikace L. Mihalové, J. Bednářové, V. Šmardové
- Pro cvičení mluvidel Metodická příručka logopedické prevence
- Diagnostika předškoláka (využit obrázky)

Komunikace s rodinou

- Slovně při předávání dítěte
- Adélka 1x týdně dostane domácí úkol a následující den ho přinese ukázat

Adélka má přiděleného asistenta pedagoga. Ve třídě je snížený počet žáků na devatenáct. Při práci s Adélkou je možné spolupracovat s Mgr. Barborou Žákovou z Centra rané péče a s odborníky z SPC Arpida dle oblasti dotazu.

Příloha č. 4: Rozhovory s pedagogy a asistenty pedagogů

Příklad č. 1 – Pedagog u Štěpána

Máte ze strany vedení materiální vybavení (odborná literatura, dokumenty) pro integraci ve vaší třídě? Splňovaly vaše znalosti o problematice potřebu pro integraci?

Hodil by se vám nějaký kurz navíc?

Ano, mám podporu ze strany paní ředitelky. Na začátku jsem absolvovala seminář a přečetla jsem si odbornou literaturu, kterou mám k dispozici ve sborovně. Dostala jsem různé metodiky od p. ředitelky.

Jaký jste zaznamenala pokrok u integrovaného dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Veliký pokrok především v socializaci. Lépe reaguje na režim, řád, pravidla třídy. Celkově došlo ke zklidnění. Zapojuje se do veškerých aktivit ve třídě. Nemá problém s dětmi sdílet zážitky, povídat si s nimi a půjčovat jim hračky.

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by vám k vykonávání práce chybělo? Jaká pomůcka vám chybí?

Momentálně mi nic nechybí, jelikož mám možnost stále doplňovat a obohacovat nás o nové pomůcky. Když se mi něco zalíbí, zkonzultuji to s paní ředitelkou a snad se mi ještě nestalo, že když se shodneme, že to má smysl, by mne odmítla.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

Líbí se mi přijetí Štěpána od kolektivu ostatních dětí. Úžasně ho berou takového, jaký je. K jeho začlenění do třídy došlo poměrně rychle. Bylo to nad mé očekávání.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojená?

Škoda, že může být, z důvodů finanční podpory asistentů pedagoga, Štěpán v mateřské škole jen 4 hodiny denně. Určitě by v odpoledních volných činnostech upevnil vztahy a prohloubil komunikaci s vrstevníky.

Je pro Vás ze strany rodičů, co se týče komunikace a přístupu vše v pořádku?

Ano, vše se mi zdá být v pořádku. Komunikace s rodiči je dobrá.

Příklad č. 2 – Pedagog u Adélky

Máte ze strany vedení materiální vybavení (odborná literatura, dokumenty) pro integraci ve vaší třídě? Splňovaly vaše znalosti o problematice potřebu pro integraci? Hodil by se vám nějaký kurz navíc?

Ano, jako absolvent vysokoškolského oboru Speciální pedagogika mám znalostní vybavení. Přínosná ale je spolupráce se Sdružením rané péče Soběslav, kde Adélku už znají a poradili mi, na co se zaměřit.

Jaký jste zaznamenala pokrok u integrovaného dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Adélka se bez větších problémů zařadila do třídy. Začala tvořit jednoduché věty, domluví se s kamarády. Má větší potřebu se snažit, aby jí děti lépe rozuměly. Adélka se výrazně zlepšila i co se týče odhadu svých vlastních schopností (kolik jídla zvládne sníst, atd.).

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by vám k vykonávání práce chybělo? Jaká pomůcka vám chybí?

Pomůcky pro Adélku nechybí, používá židličku s područkami, helmu, na vycházky kočár (ten zapůjčili rodiče). A malý materiál, jako jsou trojhranné pastelky, barevnou kuličku, zakoupila školka.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

Líbí se mi zájem Adélky o učení, kvalitní asistentka, spolupráce s matkou, spolupráce se Sdružením rané péče.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojená?

Jsem spokojená.

Je pro Vás ze strany rodičů, co se týče komunikace a přístupu vše v pořádku?

Komunikuji pouze s matkou, otec žije jinde. Matka pracuje výborně, pokud jde o to postarat se Adélce o všechny výhody a potvrzení (doporučení na asistenta pedagoga, doma pomoc dobrovolníků apod.). Občas jsem jí musela dát (ne příliš tvrdě) najevo, aby nezasahovala do mých kompetencí. A i to už se zlepšilo.

Příklad č. 3 – Pedagog u Tomáše

Máte ze strany vedení materiální vybavení (odborná literatura, dokumenty) pro integraci ve vaší třídě? Splňovaly vaše znalosti o problematice potřebu pro integraci? Hodil by se vám nějaký kurz navíc?

Ano, jako absolvent vysokoškolského oboru Speciální pedagogika mám znalostní vybavení. Velmi přínosná je spolupráce s Applou, zejména v tvorbě IVP. Pomohlo mi i to, když mě podpořili v některých nápadech - paní ředitelka jim pak byla snáze nakloněna.

Jaký jste zaznamenala pokrok u integrovaného dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Pokroky jsou obrovské - od dítěte, které (pokud vůbec bylo schopné si hrát) si hrálo pouze s vláčky nebo na pejska až po dítě, které si hrálo a komunikovalo celé dopoledne bez problémů s dětmi. I záchvaty vzteku a neartikulovaných zvuků vymizely.

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by vám k vykonávání práce chybělo? Jaká pomůcka vám chybí?

Prvního půl roku v mé péči chyběla místnost, kde by se mohl za dohledu asistentky vyztekat. Ale to se naštěstí povedlo vyřešit.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

To, když si rodiče přiznali, že rady z MŠ a od odborníků jsou dobré a začali se jimi řídit. Líbí se mi výborná asistentka.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojená?

Jsem spokojená. Nespokojená byla jistě paní učitelka, která Tomáše měla přede mnou bez asistence a bez spolupráce rodičů, kteří zpočátku nechtěli připustit diagnostikování u dítěte.

Je pro Vás ze strany rodičů, co se týče komunikace a přístupu vše v pořádku?

Dva roky, které je Tomáš u mě ve třídě, rodiče už vzorně spolupracují, dělají vše, co jsem řekla. Ze začátku to ovšem bylo špatné. Oba rodiče striktně odmítali naše rady a prosby o návštěvu odborníka. Ano, to byla špatná domluva. Tudíž byl Tomáš ve třídě bez

asistenta. Paní učitelce, která ho měla tento rok, se nepodařilo s rodiči dojít v tomto problému k pokroku. To radši označili paní učitelku za nenormální. Když se s tímto faktem vyrovnali, začali, k mému štěstí, spolupracovat jako nikdy předtím.

Příklad č. 4 – Asistent Pedagoga u Štěpána

Máte ze strany vedení materiální vybavení (odborná literatura, dokumenty) pro integraci ve vaší třídě? Splňovaly vaše znalosti o problematice potřebu pro integraci? Hodil by se vám nějaký kurz navíc?

Vystudovala jsem vysokou školu obor předškolní pedagogika se zaměřením na speciální pedagogiku. Byla mi přiblížena diagnostika Štěpána paní učitelkou. Nastudovala jsem potřebnou literaturu týkající se práce s dítětem ADHD, která mi byla k dispozici. Dále pracuji dle Individuálního vzdělávacího plánu.

Jaký jste zaznamenala pokrok u integrovaného dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Zlepšil se v oblasti sociální, má velmi dobré vztahy s dětmi, je více samostatný při obsluze u oběda a svačinky. Dále se zlepšil v oblasti motoriky.

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by vám k vykonávání práce chybělo? Jaká pomůcka vám chybí?

Vybavení mateřské školy splňuje moje očekávání. S materiálem, který mám k dispozici, jsem spokojená.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

Nejvíce mě překvapilo, jak Štěpána mezi sebe přijaly ostatní děti. Bylo to skoro bez problémů. Ze začátku jim chvíli trvalo, než se na něho začaly obracet, to ano. Dnes každý ví, jak na Štěpána mluvit a on ví, co si k ostatním může dovolit.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojená?

Nevybavuji si nic, s čím bych byla nespokojená.

Je pro Vás ze strany rodičů, co se týče komunikace a přístupu vše v pořádku?

Rodiče se neustále na Štěpána dotazují a zajímají se o jeho působení ve školce. Komunikace s nimi je naprosto v pořádku. Jeví dostatečný zájem.

Příklad č. 5 – Asistent Pedagoga u Adélky

Máte ze strany vedení materiální vybavení (odborná literatura, dokumenty) pro integraci ve vaší třídě? Splňovaly vaše znalosti o problematice potřebu pro integraci? Hodil by se vám nějaký kurz navíc?

Vystudovala jsem střední školu zaměřenou na předškolní vzdělávání. Tady by se mi možná hodil nějaký ten kurz navíc, ale v tu dobu nebyl žádný k dispozici. Nebo alespoň se nám s paní ředitelkou nepovedl najít žádný volný. Mohli jsme tedy alespoň konzultovat se Sdružením rané péče.

Jaký jste zaznamenala pokrok u integrovaného dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Adélka se celkově zlepšila především v hrubé motorice. Lépe se orientuje v prostoru třídy. Děti jí v tom i hodně pomáhají. Dávají jí třeba hračky na stranu, nebo když potřebuje něco překročit, nastaví jí ruku. Zvládne se s dětmi lépe domluvit, pomalu a jistě se učí, že je zapotřebí děti oslovovat jménem. I děti jí určitě už více rozumí než na začátku.

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by vám k vykonávání práce chybělo? Jaká pomůcka vám chybí?

Myslím si, že není nic, co bych z vybavení postrádala. Adélka má k dispozici speciální židličku, materiál na malování. Jsem spokojená.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

Překvapilo mě, jak se Adélka zlepšila v komunikaci. Snaží se s dětmi dorozumět a je pro ni důležité, aby i děti rozuměly jí. Hodně pokročila i v orientaci po prostoru a hrubé motorice. V pohybu si je jistější než dřív.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojená?

Nenapadá mě nic, s čím bych měla být nespokojená. Opravdu nevím.

Je pro Vás ze strany rodičů, co se týče komunikace a přístupu vše v pořádku?

Ano, určitě je. Maminka Adélky má opravdu veliký zájem, zjišťuje v čem Adélka pokročila, zajímá se s kým si dnes povídala. Opravdu přicházíme do každodenního kontaktu a pokaždé spolu probereme, co jsme za ten den zvládli, co se Adélce povedlo a jak reagovala.

Příklad č. 6 – Asistent Pedagoga u Tomáše

Máte ze strany vedení materiální vybavení (odborná literatura, dokumenty) pro integraci ve vaší třídě? Splňovaly vaše znalosti o problematice potřebu pro integraci? Hodil by se vám nějaký kurz navíc?

Moje vzdělání ještě není dokončené. Vystudovala jsem střední školu v Prachaticích a dále jsem nastoupila na dálkové studium předškolní pedagogiky se zaměřením na speciální pedagogiku. Byla mi nakoupena literatura, kterou mám k ruce přímo ve třídě. Když jsem sama našla nějakou publikaci, kterou jsem potřebovala, dala mi paní ředitelka svolení ji pro školku koupit. Dvakrát jsem absolvovala kurz přímo v Apple.

Jaký jste zaznamenala pokrok u integrovaného dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Zlepšil se především v oblasti sociální, v komunikaci s ostatními dětmi. Naučil se s nimi zapojit do činností. I sebeobsluha je o tisíc procent lepší. Už si zvládá dojít sám na záchod, hlídá i umyté ruce. Díky kartičkám se sám oblékne. Potřebuje jen poradit, jak jde co za sebou. Stále reaguje hůř na změny, ale tyto reakce už nejsou tak nekorigovatelné.

Co se týče vybavení mateřské školy, (speciálních pomůcek) je něco, co by vám k vykonávání práce chybělo? Jaká pomůcka vám chybí?

Materiál, který jsem mám k dispozici, je dostačující. Spoustu pomůcek jsem si pro Tomáše vytvářela sama. Díky tomu jsou ale Tomášovi ušité na míru a nám vyhovují pro uplatnění výchovných metod. Samozřejmě jsem pro jejich výrobu využívala literatury k tomu určené, kterou mám k dispozici přímo v MŠ.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

Kladně mě překvapila vlastně náhlá spolupráce matky Tomáše, když se nám ji povedlo přesvědčit, že je něco v nepořádku. Do té doby totiž nechtěla o ničem ani slyšet. Tenkrát přinesla i falešné potvrzení, že je Tomáš naprosto zdravý. Najednou cvak a byla ochotná pomoci s čímkoli a nyní přistupuje kladně k jakémukoliv návrhu na změnu.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojená?

Nenapadá mě, s čím bych byla nespokojená. Možná by se hodil větší plat. Ale to bohužel neovlivní můj zaměstnavatel.

Je pro Vás ze strany rodičů, co se týče komunikace a přístupu vše v pořádku?

Ze začátku to prý byl boj. Ovšem já přišla k Tomášovi až tehdy, kdy už rodiče byli smíření s tím, co se děje. Bylo to ze začátku období, kdy jsme hledali kompromis nad tím, jak mají zavedenou výchovu a tím, co bychom potřebovali my ve školce. Naštěstí matka Tomáše byla nakloněná všemu. Vívala každou pomoc, kterou jsme nabídli.

Příloha č. 5: Rozhovory s rodiči integrovaných dětí

Příklad č. 1 – Matka Štěpána

Jsou pro Vás podmínky, za jakých je Vaše dítě integrováno, přijatelné?

Ano, podmínky byly přijatelné. Velmi vstřícná a ochotná spolupráce jak s paní ředitelkou, tak s celým personálem.

Jaký jste zaznamenal/a pokrok u svého dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Štěpán je více samostatný, ohleduplný ke kamarádům, umí používat příbor, dává na sebe více pozor, zná a umí básně a písně nazpaměť.

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by správný vývoj Vašeho dítěte ještě podpořilo? Jakou pomůcku byste doporučila?

Štěpán má rád přírodu a práci venku. Tudiž by nám vyhovovaly prvky z alternativních škol. Pobyt venku – lesní školka (1.den v týdnu venku celý den), Montessori prvky – dílna pro chlapce – ponk. Proto jsme využili možnost, kterou nabízí mateřská škola a to že Štěpán dochází na další řízené činnosti, které škola nabízí: Malý přírodovědec, kde se se spoustou z těchto činností může setkat.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

Krásný a tolerantní přístup paní učitelky k Štěpánovi.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojený/á?

Nelíbí se nám častá změna asistence u Štěpána (každý rok). Jelikož první asistentka ze školky odešla, bylo zapotřebí přijmout jinou. Nová paní asistentka je sem tam nemocná, a tak ji zastoupí p. učitelka. Štěpán má velké problémy se změnou, trvá nám dlouho než si zvykne (pomočování, nechce do školky). Paní učitelka nás nestihne informovat včas o změnách, které jsou podnikány u Štěpána a my nemáme šanci ho na to připravit.

Je pro vás ze strany p. učitelky vše v pořádku, co se týče komunikace a přístupu?

V naprosté pořádku, jak ze strany asistentky, tak paní učitelky. Veškeré problémy či připomínky jsme vždy vyřešili v klidu a s úsměvem.

Příklad č. 2 – Matka Adélky

Jsou pro Vás podmínky, za jakých je Vaše dítě integrováno, přijatelné?

Já si myslím, že jo. Akorát záleží na paní ředitelce, jak si to udělá. To je to největší plus, že nám vychází vlastně vstříc, myslím si, že od státu nic není, jenom záleží, jak to kdo udělá.

Jaký jste zaznamenal/a pokrok u svého dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

No hlavně komunikace s dětma, naučila se spoustu nových písmenek třeba, které ona neuměla vyslovit, myslím si, že jako vůbec ty děti ji hodně dávají. I asistent se jí hodně věnuje. Jsem opravdu spokojená a i ty pokroky jsem zaznamenala.

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by správný vývoj Vašeho dítěte ještě podpořilo? Jakou pomůcku byste doporučila?

Nevím, jak u jiných dětí, ale Adélka má opravdu všechno. Má židličku svojí, to vítala, protože měla ze začátku problémy. A jinak s prací ve školce jsem neměla možnost se podívat, akorát tu jednu hodinu, co paní učitelka dělala, takže jakoby nevím, jaké pomůcky ta Adélka má. Ale jsem se školkou maximálně spokojená. A kdyby to nebylo pro nás už jakoby obtížné, tak bych tam dala i druhou dceru. Ale jelikož jsme z jiného bydliště, tak z toho důvodu je to náročné. Opravdu jsem s tou školkou maximálně spokojená. Nejsem si vědoma toho, že by Adélce ve školce něco chybělo, nevím zrovna mě nic nenapadá, třeba mě potom něco napadne.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

Líbí se mi to, že máme speciálního pedagoga, paní učitelka má vystudovanou speciální pedagogiku, líbí se mi, že ví, jak s těma dětma pracovat, dává i hodiny logopedie, což se mi také líbí, že nemusím pracovat doma. Samozřejmě vůbec ta komunikace s paní učitelkou a paní ředitelkou. Opravdu paní ředitelka nám vychází vstříc, snaží se opravdu maximálně Adélce vyhovět. Můžu říct, že jsem se školkou maximálně spokojená.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojený/á?

No nevím zrovna, mě třeba teď nic nenapadá, i co se týče kuchařek, ty jsou také super.

Je pro vás ze strany p. učitelky vše v pořádku, co se týče komunikace a přístupu?

Komunikace a přístup, na cokoli jsem se ptala ráda mi odpověděla, opravdu jsme měli každodenní kontakt s paní učitelkou i s paní asistentkou, vlastně po druhém ročníku, jsme potom šli do Rákosníčka, vlastně nám změnili asistenta, tak jsem se toho bála, protože asistentka Vladka byla opravdu super, ale pak na druhou stranu jsem byla ráda, že se to tak stalo, protože asistentka Katka je taková energická, že jí jako stačila, jelikož Adélka je taky taková divoká, toho jsem se ze začátku opravdu bála, ale nakonec jsem byla ráda že se to stalo. Bojím se spíš takových těch nových věcí.

Příklad č. 3 – Matka Tomáše

Jsou pro Vás podmínky, za jakých je Vaše dítě integrováno, přijatelné?

Ano, podmínky pro nás přijatelné jsou, hlavně jsme vděční, že to s námi p. učitelky hned na začátku nevzdaly.

Jaký jste zaznamenal/a pokrok u svého dítěte během té doby, co dochází do mateřské školy Pohádka?

Obrovský. Tomáš se zlepšil především v oblasti sociální. Už si zvádně sám dojít na záchod, do třídy ráno chodíme s rituálem ale bez komplikací. Když něco potřebuje, váhavě si umí říct.

Co se týče vybavení mateřské školy (speciálních pomůcek) je něco, co by správný vývoj Vašeho dítěte ještě podpořilo? Jakou pomůcku by jste doporučila?

Myslím si, že co se týče pomůcek se nám paní učitelka s asistentkou snažily vyjít hodně vstříc. Tomáš má ve školce týdenní a denní režim, který se velmi rychle naučil používat. Jsem spokojená i s tabulkou na oblékání, kterou mu vyrobila paní asistentka. Je to vlastně pomoc i pro mě. Předtím jsme složitě bojovali při oblékání, teď ho baví si přendávat jednotlivé obrázky.

Je něco, co vás kladně překvapilo? Co se vám třeba líbí?

Líbí se mi, že si Tomáš dokázal najít ve školce kamarády. Toho jsem se nejvíce asi obávala, když jsem viděla reakce dětí na jeho chování první dny. Naštěstí tam má kluky, se kterými

si rozumí a kteří respektují jeho výkyvy v chování. I Tomáš je teď o hodně šťastnější, si myslím. Pořád o klukách doma vypráví.

Co byste chtěla zmínit, s čím nejste spokojený/á?

Nenapadá mě nic, s čím bych nebyla spokojená.

Je pro vás ze strany p. učitelky vše v pořádku, co se týče komunikace a přístupu?

Paní učitelka k nám je vždy vstřícná, ze začátku byla i hodně přísná, co se týkalo sdělování informací o chování Tomáše, ale my jsme to asi potřebovali. Abychom si uvědomili, že je nějaký problém, který je třeba začít řešit.

**Příloha č. 6: Souhlas s použitím výňatku z projektu mateřské školy
Pohádka v bakalářské práci**

SOUHLAS

Souhlasím, s použitím výtahu z výchovně vzdělávacího programu „*Dlouhý, široký a bystrozraký*“ na téma inkluze v běžné mateřské škole v bakalářské práci na téma „*Integrace v podobě inkluze v běžné mateřské škole*“.

V Plané nad Lužnicí

Dne 22. 3. 2016

Hana Vlková

Hana Vlková
.....

DiS. Simona Cimburková

Simona Cimburková
.....